

I 268.505

Leopold Kronenberg
dypl. profesor języka Esperanto

Samouczek
pomocniczego języka międzynarodowego
Esperanto

w dziesięciu lekcjach.

Metodą własną.

Wydanie III.

Przejrzone i uzupełnione. Z portretem autora.
Ośmnasty tysiąc.

Nakładem Drukarni dla Handlu i Przemysłu T. z o. p.
Bydgoszcz, kwiecień 1923.

Skład główny: Księgarnia Bydgoska „Posłuszny i Gierny”,
Bydgoszcz, Plac Teatralny.

Por. poloj. L. Kronenberg: Lernolibro. Tria eldono.

Informacja Polsko-Esperancka (Pola-Esperanto Informejo)

adres:

Franciszek Prengel, Bydgoszcz, Długa 1
udziela wszelkich informacyj o ruchu esperan-
ekim, dostarcza słowników, książek i gazet
esperanckich.

Ĉiu esperantisto

devas legi kaj aboni semajnan ilustritan gazeton
„Esperanto Triumfonta“.

Adreso: S-o Teo Jung, redaktoro, Köln-Horrem,
Germanujo.

Abonojn akceptas ankaŭ S-o Franciszek Prengel,
Bydgoszcz, Długa 1.

**Każdy odbiorca tej książeczki ma prawo
zapisać się na**

**pisemny kurs języka Esperanto,
prowadzony przez prof. L. Kronenberga.**

Oplata za całość kursu z poprawą zadań i prze-
syłkami pocztowymi, 5 złotych polskich.

Leopold Kronenberg

dypl. profesor języka Esperanto

Samouczek

pomocniczego języka międzynarodowego

Esperanto

w dziesięciu lekcjach.

Metodą własną.

Wydanie III.

Przejrzane i uzupełnione.

Z portretem autora.

Ośmnasty tysięcy.

Nakładem Drukarni dla Handlu i Przemysłu T. z o. p.
Bydgoszcz, kwiecień 1923.

Dublet 5525
9. 7. 31
S. J.

Dublet do 105433. F

Wszelkie prawa zastrzeżone.
Ciuj rajtoj rezervitaj.

I 268.505

Przedmowa.

Podobno sto lat temu z górą, gdy puszczano w ruch pierwsze pociągi po torze kolejowym, ludzie, statecznie na świat patrzący, załamywali w rozpacz ręce, widząc szalonych śmiałków, którzy się odważyli na taki sposób lokomocji. Dla nas, którzy to wspominamy, może ta rozpacz być śmieszną lub nieprawdopodobną, choć dla tych, którzy się zechcą głębiej zastanowić nad losem wysiłków życiowych, otworzy się wdzięczne pole dla poważnej refleksji. W każdym bowiem czasie bywają odkrycia i wynalazki i w każdym czasie znajdzie się spora garść ludzi, którzy z obawy, czy też z bezwładności myślowej, chcieliby uczynić tamę dla prądów postępu, dla nowych przejawów kultury i cywilizacji. Ale przyszłość, na szczęście, nie do takich należy. Dewizą pomysłniejszego jutra każdego narodu może być hasło naszego poety, Adama Asnyka, który powiada: „Trzeba z narodem naprzód iść, po Życie sięgnąć Nowe, a nie w uwiędłych laurów liść z uporem stroić głowę!“. Wcześniej czy później każdy dorobek ludzkości musi i powinien zharmonizować się ze skarbnicą dorobku narodowego

i to jest miarą jego przydatności życiowej i ogólnoludzkich walorów. Tak się stało z pocztą, telegrafem, telefonami i tak się stanie z językiem Esperanto, bo rozwój życia jednostkowego i zbiorowego idzie po linii najmniejszego wysiłku, i krakanie wron i sępów od tego nie odstraszy.

Język Esperanto musi zwyciężyć, musi stać się językiem świata, nie uszczuplającym praw języków narodowych — ma on bowiem wszelkie warunki i zalety wewnętrzne, które mu pozwolą wejść do skarbnicy. Każdy dzień i każda godzina dorzuca cegiełkę dla przyszłego tryumfu tego języka, pesymizm więc i narzekania na zupełną obojętność naszego ogółu dla Esperanta, byłyby nie na miejscu — dowodem coraz przyjaźniejszej atmosfery niech będzie między innymi i trzecie wydanie niniejszego podręcznika, które, oby tak prędko rozeszło się po świecie, jak dwa poprzednie.

Konstanty Chmielewski.

Lekcja I.

Zasady naczelne.

1. W pomocniczym języku międzynarodowym niema żadnych wyjątków.
2. W Esperancie wszystko czyta się tak, jak jest napisane, wymawiając wyraźnie każdą literę, a wszystko pisze się tak, jak się słyszy.
3. Akcent pada zawsze na przedostatnią zgłoskę, podobnie jak w języku polskim.

Alfabet — Alfabeto.

a, b, c, ĉ, d, e, f, g, ĝ, h, ĥ, i, j, ĵ, k, l, m, n, o, p,
r, s, ŝ, t, u, ŭ, v, z.

ĉ = cz (czapka = ĉapo, czerpać = ĉerpi)

ĝ = dż (grzeczny = ĝentila, ogólny = ĝenerala)

ĥ = ch (chińczyk = ĥino, chór = ĥoro)

ĵ = ż (żakiet = ĵaketo, żargon = ĵargono)

ŝ = sz (szal = ŝalo, sznur = ŝnuro)

ŭ = u krótkie (aŭtoro, paŭzo, aŭlo, Eŭropo)

v = w (wata = vato, wino = vino).

Gdy zachodzi potrzeba uniknięcia liter akcentowanych, n. p. w telegramach, sygnałach, lub przy braku odpowiednich czcionek, zastępuje się ĉ, ĝ, ĥ, ĵ i ŝ przez ch, gh, hh, jh, sh, ŭ przez u.

Ponieważ w Esperancie wszystko czyta się tak, jak jest napisane, przeto:

1. e wymawia się zawsze jak e, nigdy jak k,
2. s wymawia się zawsze jak s, nigdy jak z,
3. i nie miękczy poprzedzającej spółgłoski: ci (nie ĉi), si (nie ŝi),
4. ĵ jest zawsze samogłoską; mi-a (nie mja, lecz mi-a) naci-o (nie nacjo, ani naĉjo, lecz naci-o).

Cwiczenie w czytaniu.

Be-la, bo-na, dol-ĉaj, u-ti-la, nur, tu-a-le-to, mi, ci (nie ĉi!), di-oj, la-si (nie laŝi!), ĝen-ti-laj, bar-ĉo, ĥa-e-so, je-ti, ĝu-i, ŝu-et-o, ma-ŝi-noj, ŝin-ko, ĵaŭ-do, aŭ-to-mo-bi-lo, ak-ĉen-ti, ab-el-ej-o, fru-e, hi-e-raŭ, va-gon-ar-o, man-ĝi, ja-lu-za, vi, si (nie ŝi!), ŝi, kaj, ĉa-ro (nie karo!), ka-ra, ĉa-ro, ĉi, ci (nie ĉi!), ĝi-aj, li-a, mi-aj, i-li-ajn, kvar-op-e, bal-daŭ, tuj, ti-e, ŝaj-nas, vi-za-ĝo, mor-ĝaŭ-o, e-stont-ee-o, el-pens-it-aĵ-o, ĉi-ujn, sol-da-to (nie zoldato!), a-di-aŭ, ti-am, u-nu-aj, ĝis la re-vi-do.

Al la lernanto. Esperanto estas bela kaj facila lingvo. Nuntempe konas ĝin multegaj miloj da personoj. Oni povas esperi, ke ĝi fariĝos jam baldaŭ dua lingvo de ĉiu civilizita homo.

Lernu ĝin diligente ankaŭ vi, karaj legantoj, kaj post nelonga tempo vi estos bonaj kaj lertaj esperantistoj.

Wyrazy esperanckie dzieli się dowolnie. Wielkie litery dajemy tylko na początku zdania i przy imionach własnych.

Patro nia! (Ojciec nasz!)

Patro nia, kiu estas en ĉieloj; sanktiĝu nomo Via, alvenu regno Via, fariĝu volo Via kiel en la ĉielo, tiel ankaŭ sur la tero; panon nian ĉiutagan donu al ni hodiaŭ kaj pardonu al ni niajn kulpojn, kiel ni ankaŭ pardonas al niaj ofendintoj kaj ne konduku nin en tenton, sed liberigu nin de malbono, Amen.

Uwaga. Nader pożądaną jest rzeczą przeczytać dla większej wprawy w wymowie także inne teksty esperanckie, zawarte w tym podręczniku.

Rzeczownik.

Nazwy osób, zwierząt lub rzeczy, nazywamy rzeczownikami.

Karolo — Karol, tigro — tygrys, domo — dom, teatro — teatr, telefono — telefon. Ponieważ w Espe-

rancie niema wyjątków, przeto **wszystkie rzeczowniki** kończą się w 1-szym przypadku liczby pojedynczej na **o**.

Domoj—domy, teatroj—teatry, telefonoj—telefony. Wniosek: Spółgłoska **j** oznacza **liczbę mnogą**.

Nazwy liter są rzeczownikami, przeto nazwa „be“ litery **b** brzmi w Esperancie **be**. Ce—co, de—do, fo, go, ĝo itd. Nazwy samogłosek końcówki **o** nie przybierają.

Przedimek. Mówiąc o osobach lub rzeczach znanych, używamy przedimka **la**, wspólnego wszystkim rodzajom. Aŭtoro—autor (pewien, jakiś) la aŭtoro—autor (ten znany—ten, o którym mowa).

Przymiotnik.

Takie wyrazy, które służą do bliższego określenia rzeczowników, i oznaczają przymiot osoby lub rzeczy, nazywamy przymiotnikami. Pytamy się o nie wyrazem jaki, jaka, jakie?

Doma—domowy(a—e), teatra—teatralny(a—e), telefona—telefoniczny(a—e). Końcówką **przymiotników** jest więc na wszystkie 3 rodzaje w 1. przyp. liczby poj. samogłoska **a**. Spółgłoska **j** oznacza podobnie jak u rzeczowników liczbę mnogą. Doma telefono—domowy telefon, domoj teatraj—domy (gmachy) teatralne.

Czasownik.

Części mowy, które oznaczają czynność osób lub rzeczy, albo stan, w jakim osoba jakaś albo rzecz się znajduje, nazywamy czasownikami.

Telefoni—telefonować, kontroli—kontrolować, viziti—odwiedzać. **Bezokolicznik czasownika** kończy się na **i**. Direktoro kontrolas—dyrektor kontroluje, artistoj deklamas—artyści deklamują. Końcówka **as** jest cechą **teraźniejszości** i to **bez względu na osobę lub liczbę**.

Przysłówek.

Części mowy, o które pytamy się wyrazem jak?, a które służą do bliższego określenia czasowników i przymiotników, nazywają się przysłówkami.

Telefone — telefonicznie, telegrafe — telegraficznie, apetite — apetycznie. **Przysłówki** kończą się na **o**.

Jak można było łatwo zauważyć, wystarcza w Esperancie zmienić samogłoskę końcową jakiegokolwiek wyrazu, by otrzymać inną część mowy: telefono, telefona, telefoni, telefone; telegrafi, telegrafe, telegrafa, telegrafo. Znając więc jeden wyraz, znamy tem samym kilka wyrazów. Tem się tłumaczy zadziwiająca zwieżłość słownika esperanckiego.

Odrzuciwszy od jakiegokolwiek wyrazu końcówkę, otrzymujemy jego źródłosłów, (temat, pierwiastek). Źródłosłowem od domo, doma, dome jest „dom“, od leciono (lekcja) jest „lecion“.

W Esperancie jest olbrzymia ilość pierwiastków wspólnych wszystkim językom i dlatego znanych każdemu bez nauki. Wyrazy te oznaczamy w dalszym ciągu podręcznika literą m (wyraz międzynarodowy); spotkawszy więc w ćwiczeniu polsko-esperanckiem znaczek „m“ przy jakimś wyrazie, n. p. fakt (faktyczny, faktycznie), należy urobić wyraz esperancki przez dodanie odpowiedniej samogłoski: fakto, fakta, fakte. Dla przykładu podajemy poniżej szereg takich wyrazów, każdemu bez nauki znanych, na jedną tylko literę a:

Abdiki, abituriento, aboni, absoluta, absolutismo, absurdo, adepto, adjunkto, adjutanto, admiralo, adopti, adresi, advento, aeronautiko, aeroplano, aŝiso, agente, agiti, agronomio, akademio, akcento, akcio, akcizo, akordo, akto, aktoro, aktuala, alarmi, albumo, alegorio, alfabeto, algebro, alkoholo, amatorio, ambasadoro, amen, amfiteatro, amnestio, amoniako, amputi, analfabeto, analizi, analogio, anarĥio, anemio, anonimo, antagonismo, antipatio, antitezo, aparato, apartamento, apatio, apelacio, apetito, apopleksio, apostolo, arako, areno, aresti, argumento, arĥipelago, arĥitekturo, ario, aristokrato, aritmetiko, arsenalo, artikolo, artilerio, artismo, artisto, asekuri, asesoro, asfalto, asisto, aso, astmo, astronomio, ateismo, Atlantiko, atlaso, atleto, atmosfero, atomo, aŭlo, aŭtomato, aŭtomobilo, aŭtoro, Azio, azoto.

Ćwiczenie I.

Pierwiastki poniżej podanych wyrazów wchodzą jako międzynarodowe do języka Esperanto. Co więc znaczy:

Adres, adresować, apetyt (apetito), apetyczny, apetycznie, automat, automatyczny, automatycznie, automatyczny telefon, automatyczne telefony, automat telefonowy, automaty telefonowe, autor, autorski, autorsko, benzyna, benzynowe lampy, depesza, depeszować, epoka, epokowy, epokowo, guma, gumowy, hazard, hazardowy, hazardowo, hazardować, hektograf, hektograficzny, hektograficznie, hektografy, kolor, kolorowy, kolory, kongres, kongresy, kongresowy, marsz, opera, operowy, poeta, poeci, pretekst, purpura, purpurowy, purpurowo, tunel, tunelowy, tunele, wulkan, wulkany, wulkanicznie, wulkaniczny, typ, typy, typowy, typowo, utopia, utopijny, utopijnie, utopie, zenit, zenitowy.

Słówka.

Agrabla-przyjemny, al-do, bela-piękny, blanka-biały, bonadobry, ĉambro-pokój, ĉar-ponieważ, bo, ĉu-czy, de-od, devi-musięć, mieć obowiązek, dua-drugi, ekzerco-ćwiczenie, en-w, esti-być, facila-latwy, filo-syn, granda-wielki, hodiaŭ-dzisiaj, instrui-nauczać, iŭi-iść, jes-tak jest, tak, kaj-i, a, kajero-zeszyt, kompreni-rozumieć, krajono-olówek, kuŝi-leżeć, leciono-lekcja, legi-czytać, libro-książka, meblo-mebel, mi-ja, multa-wiele, liczny, ne-nie, papero-papier, paroli-mówić, patro-ojciec, per-za pomocą, przez, plumo pióro, per-dla, z powodu, povi-módz, pri-o, proksima-blizki, rapida-prędko, ruĝa-czerwony, sed-lecz, sinjoro-pan, skribi-pisać, sur-na, tablo-stół, tago-dzień, tre-bardzo, tro-zbyt, vi-ty, wy, pan, pani, vorto-słowo, zorgi-starać się, troszczyć się.

Dua ekzerco.

Telefono kaj telegrafo. Telegrafoj kaj telefonoj. La patro estas bona. Kolegoj skribas. Sur la tablo kuŝas la papero kaj la krajono. Domoj estas belaj kaj novaj. En la ĉambro estas multaj

novaj mebloj. Skribi estas agrable. La parko kuŝas tre proksime de la domo. Ĉu vi parolas al la patro, ĉu al la filo? Ĉu mi devas skribi per la plumo, ĉu per la krajono? Ĉu vi parolas Esperante? Esperantistoj parolas Esperante; mi estas esperantisto kaj mi parolas Esperante, sinjoro. Ĉu vi komprenas? Ne, mi ne povas kompreni, ĉar vi parolas tro rapide.

Papier jest biały, ołówek czerwony. Zeszyty są piękne, bo nowe (m). Ćwiczenia esperanckie są bardzo łatwe. Ja idę do ojca, a ty? Pismo powinno być staranne. W gazetach (m) i broszurach (m) czytam dużo o Esperancie. Dzisiejszy dzień jest dobry dla pana! Ojciec stara się o syna. W wielkich domach są ładne pokoje i wielkie salony (m). Profesor (m) pisze piórem w zeszytach. Dobrze jest dużo czytać i pisać, a niewiele mówić. Czy pan mówi po esperancku? Tak, panie, mówię po esperancku, lecz niewiele. Ja mówię do ciebie, a ty nie rozumiesz; czy mówię zbyt prędko?

Dua leciono.

Odmiana rzeczownika i przymiotnika.

Esperanto ma tylko 2 przypadki: **przypadek podmiotu**, na pytanie *кто?*, *co?*, kończący się u rzeczowników na **o**, u przymiotników na **a**, i **przypadek przedmiotu**, na pytanie *кого?*, *co?*, odpowiadający przypadkowi czwartemu gram. pol., a posiadający prócz końcówki—rzeczownika **o**, lub przymiotnika **a**, jeszcze końcówkę **n**. Końcówka ta występuje tak w liczbie pojedynczej, jak też i w mnogiej. Filo legas libron—syn (kto?) czyta książkę (kogo co?). Profesoro instruas filon—profesor (kto?)

naucza syna (kogo?). Profesoroj legas librojn — profesorowie czytają książki. Filoj skribas ekzercojn — synowie piszą ćwiczenia.

Resztę przypadków gram. pol. oddajemy za pomocą odpowiednich przyimków. (Przyimki rządu przyp. 1: sur la tablo — na stole, en la ĉambro — w pokoju.) I tak przyimek *de* — od zastępuje polski przyp. 2: domo de direktoro — dom dyrektora, al — do zastępuje polski przyp. 3: telefoni al patro — telefonować do ojca (ojcu), przyimek *per* — za pomocą zastępuje przyp. 6: agiti per broŝuroj — agitować broszurami. Przyp. 5 oddaje się przez 1: o bona patro! — o dobry ojeze! Przyp. 7 oddaje się za pomocą stosownych przyimków, jak *en* — w, *sur* — na, *pri* — o itd.: *en* Esperanto — w Esperancie, *pri* literaturo — o literaturze, *sur* tablo — na stole.

Odmiana rzeczownika i przymiotnika, zastosowana do wymogów języka polskiego, przedstawia się zatem następująco:

Liczba pojedyncza.

Przyp. 1. Kto? co?

la bona patro — dobry ojciec

Przyp. 2. Kogo? czego? (czyj)

de la bona patro — dobrego ojca

Przyp. 3. Komu? czemu?

al la bona patro — dobremu ojcu

Przyp. 4. Kogo? co?

la bonan patron — dobrego ojca

Przyp. 5. Wolając

(o) *bona patro* — o dobry ojeze

Przyp. 6. Kim? czem?

per la bona patro — dobrym ojcem

Przyp. 7. W kim? w czym?

en la bona patro — w dobrym ojcu.

Liczba mnoga.

Przyp. 1. Kto? co?

la bonaj patroj — dobrzy ojcowie

Przyp. 2. Kogo? czego?

de la bonaj patroj — dobrych ojców

Przyp. 3. Komu? czemu?

al la bonaj patroj — dobrym ojcom

Przyp. 4. Kogo? co?

la bonaja patrojn — dobrych ojców

Przyp. 5. Wołając

(o) bonaj patroj — o dobrzy ojcowie

Przyp. 6. Kim? czem?

per la bonaj patroj — dobrymi ojcami

Przyp. 7. W kim? w czem?

en la bonaj patroj — w dobrych ojcach.

Ćwiczenie. Odmieniaj według powyższego wzoru: bela ĉambro, nova telefono, granda teatro, la blanka papero.

W poezji może być końcówka rzeczownika o zastąpiona znacznikiem '': o bona Di! — o dobry Boże! Samogłoskę **a** w przedimku możemy również zastąpić znacznikiem ''; należy to jednak czynić tylko po przyimkach, zakończonych na samogłoskę: de l'teatro — de la teatro. Nie można jednak użyć sur l'domo zamiast sur la domo.

Przystawki: pra, mal.

Avo—dziadek, **praavo**—pradziadek; patroj—ojcowie, **prapatroj**—praojcowie. Przystawka **pra** ma więc w Esperancie to samo znaczenie, co w języku polskim.

Bona—dobry, **malbona**—zły; facila—łatwy, **malfacila**—trudny; rapide—prędko, **malrapide**—powoli; zorgi—starać się, **malzorgi**—zaniedbywać. Przystawka **mal** oznacza przeciwieństwo.

Malfacila—trudny, nefacila—niełatwy, malgranda—mały, negranda—niewielki; kapabla—zdolny, nekapabla—niezdolny, malkapabla—całkiem niezdolny. Podobnie: sana—zdrowy, ne-sana—niezdrowy, malsana—chory.

Co znaczy: neagrabla, nebone, nemultaj vortoj, malmultaj tagoj, niedbale (od zorgi), powoli, daleko, źle, brzydko?

Wstawka in.

Ino—kobieta. Ponieważ w Esperancie wolno nam pierwiastki dowolnie ze sobą łączyć, byleby tylko powstały w ten sposób nowy wyraz odpowiadający jakiemuś pojęciu, przeto patro—ojciec, patrino—matka, patrino—macierzyński, patrino—macierzyńsko. Filino—córka, filino—?, filino—?; dio—bóg, diino—bogini, diino—?, diino—?. Wstawka **in** oznacza rodzaj żeński.

Co znaczy: doktorino, esperantistino, sinjorino, sinjorino, artistino, telefonistino?

Przyimek da.

Dla oznaczenia ilości używamy przyimek **da**: litro da vino — litr wina, litro de vino — litr od wina. Metro da ŝtofo — metr materji, metro de ŝtofo — metr do mierzenia materji.

Przeczenie.

Najczęściej używanem przeczeniem jest wyraz **ne**—nie. Odmienne od języka polskiego kładzie się po przeczeniu przypadek 4: mi ne legas libron — ja nie czytam książki.

Dwóch przeczeń w jednym zdaniu klasé. nie volno.

Orzeczenie imienne.

Odmienne od języka polskiego kładzie się w Esperancie **orzeczenie imienne** w przyn. 1: „Ojciec jest profesorem“ tłumaczy się tak, jak gdybyśmy mówili „ojciec jest profesor“, a więc: la patro estas profesoro.

Vortoj.

Aĉeti—kupować, afabla—uprzejmy, akvo—woda, alia—inny, ami—kochać, ankau—także, anstataŭ—zamiast, arbo—drzewo, avo—dziadek, biero—piwo, biero—ptak, bovino—wół, ĉapelo—kapelusz, ĉevalo—koń, da—przyimek oznaczający ilość (np. glaso

da biero), **demandi**—pytać, **deziri**—życzyć, **diligenta**—pilny, **diri**—powiedzieć, **doni**—dać, **drapo**—sukno, **du**—dwa, **edzo**—mążnek, **ekzameno**—egzamin, **espero**—nadzieja, **familio**—rodzina, **feliĉa**—szczęśliwy, **frato**—brat, **fremda**—obcy, **frazo**—zdanie, **glaso**—szklanka, **ĝentila**—grzeczny, **havi**—mieć, **hela**—jasny, **helpi**—pomagać, **hieraŭ**—wczoraj, **homo**—człowiek, **ili**—oni, **infano**—dziecko, **ino**—samica, **kobieta**, **jam**—już.

Kapabla—zdolny, **ke**—że, **zeby**, **kelkaj**—kilku, **niektórzy**, **koni**—znać, **konstrui**—budować, **kun**—z (np. z bratem), **labori**—pracować, **leono**—lew, **lerni**—uczyć się, **letero**—list, **longa**—długi, **lumo**—światło, **memoro**—pamięć, **montri**—pokazywać, **nepo**—wnuk, **nokio**—noc, **nur**—tylko, **ofte**—często, **okupo**—zajęcie.

Peti—prosić, **plena**—pełny, **plori**—płakać, **prefikso**—przystawka, **pro**—dla, z powodu, **proverbo**—przysłowie, **pura**—czysty, **resto**—reszta, **restoracio**—restauracja, **sana**—zdrowy, **sekretario**—sekretarz, **sen**—bez, **siĉi**—siedzieć, **stari**—stać, **sub**—pod, **sufikso**—wstawka, **sukceso**—powodzenie.

Tamen—jednak, **przecież**, **tempo**—czas, **tero**—ziemia, **tri**—trzy, **trinki**—pić, **unu**—jeden, **urbo**—miasto, **varma**—ciepły, **vespero**—wieczór, **viro**—samiec, **mężczyzna**, **viziti**—odwiedzać, **vojo**—droga, **voli**—chcieć.

Tria ekzercio.

Mi amas patron kaj patrinon. Patro kaj patrino amas min. Diligenta homo legas multajn librojn. Mi deziras al vi bonan tagon. La kajeroj kaj la libroj de la kolego estas puraj. Mi havas tri fratojn kaj du fratinojn. La patrino volas legi hodiaŭajn gazetojn, tamen mi havas gazetojn nur de la hieraŭa tago. Sur la arbo sidas kelkaj belaj birdoj. Mi esperas hodiaŭ sukceson por mi, sed la kolegoj malesperas jam pri la sukceso. Fremda sinjoro demandas min pri la vojo al proksima urbo. Mi estas ĝentila kaj mi montras afable la vojon. La patro konstruas du novajn domojn, ĉar la malnovaj estas tro malgrandaj por la familio. La patro de la patro estas por mi la avo; la patrino de la avino la praavino. Mi estas filino de l'patro kaj nepino de l'avo. Vicsekretario anstataŭas sekretarion en la laboro. Mi ne estas

kapabla, tamen mi ankaŭ ne estas malkapabla. La patrino ne povas min viziti pro multaj okupoj. „Rapidi malrapide“ diras la proverbo. Restas al mi nur tre malmultaj tagoj por ekzamena laboro. Edzo amas edzinon kaj infanojn. Bovino estas ino de la bovo, ĉevalino ino de la ĉevalo, kaj leonino ino de la leono. Doktorino ne estas edzino de doktoro, nur la virino kun doktora diplomo. Plori estas ine. Malplena glaso de vino staras sur la tablo. Nei estas diri „ne“, jesi estas diri „jes“. Bonaj esperantistoj kaj esperantistinoj devas memori, ke ili povas doni en Esperanto nur unu neon en unu frazo.

Kvara ekzercio.

(Cyfry w nawiasach oznaczają lekcję, w której dany lub podobny wyraz po raz pierwszy przychodził; litera obok wskazuje, gdzie potrzeba go szukać w alfabetycznym spisie słówek. Z ułatwień tych należy korzystać jak najrzadziej, w każdym razie po namyśle.)

Kocham bardzo ojca i matkę. Esperanta (kogo, eo?) ucze się (2 l) pilnie. Ja ucze (1 i) Esperanta. Na stole leży kapelus z siostry. Pod ziemią jest woda. W pokoju jest ciemno (2 l). Dzisiejszy dzień jest niejasny. Siostrę odwiedzają koleżanki (ino, m) bardzo rzadko. Choroba jest nieszczęściem dla człowieka chorego i dla rodziny. Kupuje metr (m) sukna. Jest obowiązkiem (1 d) człowieka pomagać innym w nieszczęściu. Przyszłości (2 h) są nieprzyjemne. Na stole stoi szklanka od wody, lecz bez wody. Ja proszę już od długiego czasu o dwa cygara (n). Siostry idą z matką, ja idę z ojcem. Mówię matce, że siostra jest niegrzeczną. Noc są zimne, a dnie ciepłe. Czy ty nie znasz nowego (m) adresu (m) dziadka? Znam tylko stary adres do dziadka, nowego (IV. przyp.) nie

znam. Miłość matki do dzieci jest wielka. Mam tylko stare książki, gdyż nowych (m, kogo, co?) nie kupuję. Adresuję (m) list do pani M. w S.

Tria leciono.

Zaimki osobiste.

Liczba pojedyncza:	Liczba mnoga:
I. mi — ja	ni — my
II. vi — ty	vi — wy
III. { li — on ŝi — ona ĝi — bezpłciowe	{ ili — oni, one.

Zaimkiem **li** odnosi się do osób i zwierząt, których płeć jest **męska**. Podobnie **ŝi** odnosi się do osób i zwierząt płci **żeńskiej**. Co nie może być nazwane **ani li, ani ŝi, nazywa się ĝi**; tym zaimkiem określa się więc wszystkie przedmioty. I tak: **Tablo** estas nova, **ĝi** estas ankaŭ bela; **leciono** estas interesa, **ĝi** estas tamen malfacila.

Zaimka **vi** używamy w mowie potocznej na oznaczenie tytułu: pan, pani.

Zaimkiem zwrotnym **3. osoby** jest **si**: **mi** amas **min** — kocham siebie, **ni** amas **nin** — kochamy siebie, **li** amas **sin**, **ŝi** amas **ŝin**, **ili** amas **sin**. **Li** amas **lin** — on kocha go, **ŝi** amas **ŝin** — ona kocha ją, **ili** amas **ilin** — oni kochają ich.

Zaimkiem **nieosobowym** jest **oni**: **oni** skribas — pisze się (niemieckie: man schreibt), **oni** akcentas — akcentuje się.

Zaimki odmieniają się na sposób rzeczowników: **mi**; de **mi**, al **mi**, **min**, **mi**, per **mi**, en **mi**.

Zaimki dzierżawcze tworzą się przez dodanie samogłoski **a**: **mia** — mój, **nia** — nasz, **lĥaj** libroj —

jego książki, mi legas ŝiajn leterojn — czytam jej listy, li legas sian libron — on czyta swoją książkę, li legas lian libron — on czyta jego książkę.

Prefiksoj: re, ge.

Vizito — wizyta, **revizito** — rewizyta; organizi — organizować, **reorganizi** — reorganizować; doni — dać, **redoni** — oddać; iri — iść, **reiri** — iść z powrotem. Przystawka **re** oznacza **powtórzenie czynności**.

Patro — ojciec, patrino — matka, **gepatroj** — rodzice. **Gefiloj** — syn i córka, **gefratoj** — brat i siostra, **geedzroj** — małżonkowie. Przystawka **ge** oznacza **połączenie obojga płci**.

Sukfiso id.

Bovo — wół, **bovido** — cielę; ĉevalo — koń, **ĉevalido** — źrebię, **ĉevalidino** — źrebię żeńskie; leono — lew, **leonido** — lwiatko. Wstawka **id** oznacza **potomstwo**.

Co znaczy: gefila domo, gepatre, redono, reskribi, birdido, fratido, rememori, poetido, poetidino, poetinido, geedze?

Vortoj.

Adiaŭ — żegnaj, amiko — przyjaciel, ankoraŭ — jeszcze, aparteni — należeć, arto — sztuka, aŭskulti — słuchać, Baldaŭ — wkrótce, certa — pewny, ĉe — u, przy, ĉefa — główny, danki — dziękować, densa — gęsty, dikti — dyktować, do — więc, fraŭlo — kawaler, gimnazio — gimnazjum, grafo — hrabia, grava — ważny, ĝis — aż, do, haro — włos, ido — potomek, inko — atrament, jen — oto, kara — drogi, koro — serce, kuri — biec, loĝi — mieszkać, mateno — poranek, monato — miesiąc, moŝto — mość (tytuł), nomi — nazywać, okazi — zdążyć się, okulo — oko, ornami — zdobić, pensi — myśleć, posedi — posiadać, prava — mający rację (vi estas prava — pan ma słuszną), preni — brać, prezenti — przedstawiać, princino — księżę, propra — własny, prunti — pożyczać, reciproka — wzajemny, renkonti — spotykać, respondi — odpowiadać, ricevi — otrzymać, rigardi — patrzeć, rimarki — spostrzegać, saluti — pozdrawiać, se — jeżeli, semajno — tydzień, sendi — posyłać, sep — siedm, societo — towarzystwo, super — ponad, strato — ulica, superflua — zbyteczny, ŝalini — zdawać się, tria — trzeci, tuj — zaraz, tuta — cały, vidi — wi-

dzień, vojaĝo—podróż, lundo—poniedziałek, mardo—wtorek, merkredo—środa, ĵaŭdo—czwartek, vendredo—piątek, sabato—sobota, dimanĉo—niedziela.

Kvina ekzerco.

Mi staras, sed li iras. Ili amas min, sed mi ilin ne amas. Li diktas, kaj ŝi skribas; li do diktas al ŝi. Ĉu Vi ne konas lin? Li kaj ŝi iras kune, ĉu vi ne rimarkas ilin? Ŝia patrino estas por ŝi tre bona, do ŝi amas sian patrinon. Mi skribas mian ekzercon, vi skribas vian, kaj li devas skribi sian. Li loĝas ne en sia, sed en lia domo. Ili amas sin, sed ne amas ilin. Mi ne havas inkon, ĉar li skribas per ĝi. Li salutas ŝin kore. Oni devas ami siajn gepatrojn. Se oni rapidas, oni kuras. Mi vidas jam de longe miajn gefratojn; ĉu vi ilin ankoraŭ ne vidas? Li rigardas min, kaj mi rigardas lin. Oni telefonas, do mi sendas lin al telefona aparato. Ĝis la revido! Vi estas malprava. Al Ŝia Princina Moŝto B. en K. Bonan tagon, kara edzino! Tre ofte okazas, ke edzino de artisto tute ne pensas pri la arto kaj ne okupas sin pri ĝi, do ŝi ne estas artistino. Se li kaj ŝi posedas doktoran diplomon, ili estas gedoktoroj. Mi iras al gesinjoroj N., miaj geamikoj. Mi argumentas, ŝi reargumentas. La filo amas siajn gepatrojn file, kaj la filino amas ilin filine. Via parolo estas tute superflua, ĉar ili ne aŭskultas vin.

Sesa ekzerco.

Dzień dobry, (4 przyp.) panie! Dobry wieczór, droga przyjaciółko! Dobra noc! Czy Pan jest zdrowy? Dziękuję, jestem całkiem zdrowy. Dobrego apetytu (m), panie! Dziękujemy, nawzajem! Pan ma słuszość (3 p). Przedstawiam pani profesora (m-M. Żegnam (3 a) was państwo! Przyjemnej po

dróży! Zasyłam serdeczne pozdrowienia dla Ciebie. Do hrabiowskiej mości P. w L. Do pana B. profesora gimnazjalnego w M. Czy mieszkasz w swoim domu, czy w jego? Telefonuje się telefonem, telegrafuje telegrafem. Nie mogę pożyczyć ci książek (IV przyp.), bo one nie są moje, tylko jej. Czy pan należy do „Towarzystwa Esperanto“? Tak, pani, należę do niego od trzech miesięcy. Jeżeli się otrzymuje ważny list, należy zaraz dać odpowiedź. On kocha siebie, lecz nie kocha jej. Państwo M. mieszkają przy głównej ulicy naszego miasta; oni posiadają przy niej własny dom. Praca zdobi pilnych ludzi. Chcę cię widzieć, drogi przyjacielu, więc musisz do mnie spieścić. Dzisiaj spotykają mnie tylko niepowodzenia (2 s); zdaje mi się, że dzisiejszy dzień jest dla mnie nieszczęśliwy. Tydzień ma siedm dni: poniedziałek, wtorek, środa, czwartek, piątek, sobota, niedziela.

Kvara leciono.

Odmiana czasownika.

W Esperancie nie odmieniamy czasownika ani przez liczby, ani przez osoby. Mówimy więc: mi amas, ili amas, patro amas, patrinoj amas, uważając tylko, czy dana czynność jest teraźniejszą, czy przeszłą, czy przyszłą. Coś albo było, albo jest, albo będzie. Jeżeli jest (**teraźniejszość**), używamy poznanej już końcówki **as**, jeżeli było (**przeszłość**), używamy końcówki **is**, jeżeli będzie (**przyszłość**), końcówki **os**. Patrino skribas—matka pisze, profesoro instruis—profesor nauczał, mi telefonos—będę telefonował.

Warunek oznaczamy końcówką **us**: *artistoj* deklamus — artyści deklamowaliby, *filo skribus* — syn pisałby, *li dirus* — on powiedziałby.

Kończówka **u** oznacza **rozkaz**: *deklamu* — deklamuj, *patro telefonu* — niech telefonuje ojciec, *ili skribu* — niech oni piszą.

Stopniowanie.

Nova — nowy, **pli nova** — nowszy, **plej nova** — najnowszy. **Bona**, **pli bona**, **plej bona**; **bela**, **pli bela**, **plej bela**. **Proksime** — blisko, **pli proksime** — bliżej, **plej proksime** — najbliżej; **multe** — wiele, **pli multe** — więcej, **plej multe** — najwięcej. **Malmulte** — mało, **pli malmulte** — mniej, **plej malmulte** — najmniej. **Juna** — młody, **malpli juna** — mniej młody (ale jeszcze nie stary), **malplej juna** — najmniej młody (najstarszy między młodymi).

Przy porównaniach używamy wyrazu **ol** — **niż**: **pli juna ol frato** — młodszy niż brat (od brata), **li estas pli bona ol ŝi** — on jest lepszy od niej (niż ona). **Antaŭ** — przed, **antaŭ ol** — zanim. **Antaŭ ol mi rimarkis lin**, **li jam vidis min** — zanim ja go spostrzegłem, on już mnie widział.

Prefikso eks.

Ministro — minister, **eksministro** — były minister, **kapitano** — kapitan, **ekskapitano** — były kapitan (ekskapitan). Przystawka **eks** posiada więc w Esperancie **to same znaczenie**, co w języku polskim.

Sufiksoj: ist, oj.

Artisto — artysta (**arto** — sztuka), **dentisto** — dentysta (**dento** — ząb), **esperantisto** — esperantysta (**artistino** — artystka, **esperantistino** — esperantystka).

Podobnie: *botisto*—szewc, *bo boto*—but; *kura-cisto*—lekarz, *kuracistino*—lekarka, *bo kuraci*—leczyć. Wstawka *ist* oznacza **zajęcie lub zawód**. Co znaczy: *ĉambristino* (1), *instruisto* (1), *skribisto* (1), *ĉapelisto* (2), *laboristino* (2), *restoraciistino* (2), *skribiste*, *laboristina*, *artistine*?

Legejo—czytelnia (*legi*—czytać), *lernejo*—szkoła (*lerni*—uczyć się), *librejo*—księgarnia (*libro*—książka), *tabakejo*—trafika (*tabako*—tytoń). Wstawka *ej* oznacza **miejsce, gdzie się coś znajduje lub odbywa**. Co znaczy: *skribejo*, *aĉetejo* (2) *bierejo* (2), *laborejo* (2), *loĝeja* (3), *societejo* (3), *renkontejo* (3)?

Vortoj.

Akcepti—przyjmować, *amuzi*—zabawiać, *antaŭ*—przed, *aŭdi*—słyszeć, *baldaŭ*—wkrótce, *boto*—but, *ĉirkaŭ*—około, *dika*—gruby, *el*—z (np. z wody), *fari*—robić, *fidi*—ufać, *forgesi*—zapominać, *forta*—silny, *freŝa*—świeży, *gasto*—gość, *ĝoja*—wesoly, *horo*—godzina, *inter*—między, *ja*—przecież, *juna*—młody, *kalkuli*—liczyć, *karesi*—głaskać, *pieŝci*—pieścić, *konsideri*—rozważać, *kudri*—szyć, *kuzo*—kuzyn, *kvara*—czwarty, *laŭ*—według, *mono*—pieniądze, *montri*—pokazywać, *morgaŭ*—jutro, *ol*—niż, *onklo*—wuj, *ordinara*—zwyczajny, *plej*—najwięcej, *pli*—więcej, *porde*—drzwi, *porti*—nosić, *postuli*—żądać, *poŝo*—kieszon, *preĝi*—modlić się, *sako*—worek, *torba*, *serĉi*—szukać, *stato*—stan, *ŝtomako*—żołądek, *sufiĉe*—dostyć, *ŝati*—lubieć, *ceniĉi*, *ŝpari*—oszczędzać, *tempo*—czas, *teo*—herbata, *trans*—przez, *trovi*—znajdować, *veni*—przyjść, *vivi*—żyć.

ĉepa ekzerco.

Inter junaj homoj povas esti nur malpli juna homo, kaj inter maljunaj nur malpli maljuna. Malpli juna homo tute ne estas maljuna, ĝi estas juna, sed malpli. El ni Vi estas plej dika, kaj li malplej. Mia ĉapelo estas pli bela, ol Via. Jes, sinjoro, sed ĝi estas ankaŭ pli nova, ol Via. Mi volus trovi mian patrinon, ĉu Vi ne rimarkis ŝin? Ĉu Vi serĉas Vian patrinon? Mi vidis ja ŝin antaŭ

du horoj en nia domo. Li vizitis nin hodiaŭ, kaj ĉu vi vizitos nin morgaŭ? Donu al mi glason da freŝa akvo. Antaŭ ol mi Vin vidis, mi jam pri Vi aŭdis. Skribu multe kaj baldaŭ! Estu afabla, sinjoro, kaj reskribu al mi tuj! Niaj gepraavoj vivis pli longe ol ni. La inoj estas ordinare malpli fortaj ol la viroj: bovino estas malpli forta ol bovoviro, ĉevalino ol ĉevaloviro, kaj (homa) virino ol (homa) viro. Fila domo estas malpli alta ol la filina. Hieraŭa tago jam ne venos pli. Pordisto staras ĉe la pordo. En nia domo ne estas pordisto, nur pordistino. En nia urbo estas 3 fotografistoj kaj nur 1 fotografistino. Kudristino kudras, botisto faras botojn. Mi ne vidis ankoraŭ botistinon, sed mi konas jam multe da botistedzinoj. En legejo oni legas, en amuzejo oni sin amuzas, en kudrejo oni kudras kaj en preĝejo oni preĝas. Lerno lerneja estas multe pli bona ol privata en la domo. Li instruas en la lernejo, do li estas publika instruisto. Lia edzino estas instruistedzino. Ŝparu groŝon, kaj Vi havos plenan poŝon. Vivu stomako laŭ stato de l'sako. Malpli esperu, pli konsideru. Amikon karesu, sed kalkuli ne forgesu.

Okaz ekzerco.

Przed kilku dniami odwiedziłem mego przyjaciela. On przyjął mnie bardzo radośnie, gdyż już długo nie mieliśmy sposobności (3 o) się (nie sin!) widzieć. Jutro pójdę z nim i z jego ojcem do teatru. On i ja lubimy bardzo teatr; odwiedzilibyśmy go częściej, lecz nie mamy dość czasu i pieniędzy. Czyś widział już najpiękniejsze domy naszego miasta? One znajdują się przy głównej ulicy koło magistratu (m). Większy dom należy do mojej ciotki, a mniejszy do twego kuzyna.

Chodź zè mną, a pokażę ci je. Wczoraj odwiedził naszą rodzinę najlepszy przyjaciel ojca; jutro spodziewamy się (2 e) jeszcze kilku gości. Jeżeli chcesz, przyjdź i ty z kilku naszymi kolegami, a wspólna (2 k) zabawa będzie bardzo przyjemną. Najprzyjemniej jest bowiem bawić się wspólnie. Byłem, jestem, będę. Szedłem do ciebie do mieszkania, lecz ponieważ spotkałem cię na ulicy, pójdziemy razem. Módl się i pracuj. Oszczędzaj! Kochaj i miej nadzieję! Ufaj mnie, swemu najlepszemu przyjacielowi. Czyta się gazety (m) w czytelnicy, uczy się w szkole. Idę do kościoła. Przed kilku minutami (m) powróciłem od nauczyciela. Czy nie widziałeś stróża (4 p) z naszej szkoły?

Kvina leciono.

Łączenie wyrazów.

Wyrazy łączymy w Esperancie w ten sposób, że stawia się je razem, przyczem wyraz ważniejszy stawiamy na ostatnim miejscu; lerno — nauka, cambro — pokój: lerno cambro — pokój do nauki, skribotablo — stół do pisania, akvoglaso — szklanka do wody. Dla ładniejszego brzmienia wolno nam samogłoskę końcową pierwszego wyrazu opuścić: amletero — list miłosny, monsako — wór pieniężny, vizitkarto — karta wizytowa.

Mem—sam, sola—sam (jedyne), sama—ten sam. Następujące przykłady wykazują, kiedy należy używać jednego z tych wyrazów: Ĉu Vi skribos mem al Via patro? — czy napiszesz sam do twego ojca? Li estas sola en la cambro — on jest sam w pokoju. Hodiaŭ mi vidis la saman sinjoron ĉe ni — dzisiaj widziałem tego samego pana u nas.

Sufiksoj: et, eg.

Domo—dom, dometo—domek, filo—syn, fileto—synek, filineto—córeczka, letereto—liścik, urbeto—miasteczko, ploreti—popłakiwać, poŝeto—kieszonka. Wstawka et oznacza **zmniejszenie pojęcia**.

Domego — gmach, urbego — olbrzym — miasto ploregi — zanosić się od płaczu, poŝego — wielka kieszeń. Wstawka eg oznacza **zwiększenie pojęcia**.

Liczebniki.

0—nulo, 1—unu, 2—du, 3—tri, 4—kvar, 5—kvin, 6—ses, 7—sep, 8—ok, 9—naŭ, 10—dek, 100—cent, 1000—mil.

11 (10+1)=dekunu, 12 (10+2)=dekdu, 19=dek-naŭ, 20 (2×10)=dudek, 30=tridek, 98 (90+8)=naŭdek ok, 163=cent sesdek tri, 429=kvarcent dudek naŭ, 1542=mil kvincent kvardek du, 3763=tri miloj sepcent sesdek tri.

Liczebniki główne są nieodmienne.

Liczebniki porządkowe tworzy się przez dodanie dońcówki **a**: unua—pierwszy, duaj—drudzy, deka—kziesiąty, centa—setny, cent sepdek tria — 173-i.

Używanie przypadka przedmiotu.

Przypadka przedmiotu, posiadającego zakończenie **n**, używa się w Esperancie, podobnie jak w języku polskim w czasownikach przechodnich (filo skribas ekzemplon). Prócz tego używa się **przypadka przedmiotu** (przyp. 4 gram. pol.):

1. **na oznaczenie kierunku**: mi iras Krakovon — idę do Krakowa, mi iras teatron — idę do teatru.

Powiedzieliśmy już, że wszystkie przyimki rządzą przyp. 1: na stole—sur la table, w szkole—en lernejo, przed domem—antaŭ la domo. Jeżeli w powyżej podanych przykładach chodzi o zaznaczenie kierunku, musimy dać po wymienionych przyimkach przypadek przedmiotu z końcówką **n**, gdyż tylko

w ten sposób oddajemy zrozumiale swoją myśl: *sur la tablon — na stół* (np. *mi donas la libron sur la tablon — daję książkę na stół*), *en lernejon — do szkoły* (ideę), *antaŭ la domon — przed dom* (cię wołam).

2. **na oznaczenie daty:** *trian de majo* -- trzeciego maja, *unuon de majo* — 1-go maja.

3. **na oznaczenie czasu:** *mi estis en Krakovo 2 semajnojn* — byłem w Krakowie 2 tygodnie.

4. **na oznaczenie miary, ceny lub wagi:** *la libro kostas du markojn* — książka kosztuje 2 marki, *la sukero pezas 4 kilogramojn* — cukier waży 4 kilogr.

5. **w wielu wypadkach wątpliwych**, np. *jestem chory na oczy* — *mi malsanas okulojn*, uczestniczę w zgro-madzeniu — *mi ĉeestas kunvenon*. Nie można bo-wiem powiedzieć: *mi estas malsana sur okuloj*, bo to zdanie znaczyłoby: *jestem chory na oczach* (mam na nich jakąś wysypkę); można jednakże użyć przyimka nieokreślonego *je*, którego uży-wamy zawsze, ilekroć inny przyimek oddawałby nieściśle lub źle myśl naszą: *mi estas malsana je okuloj*. *Je la 2-a horo* — o piątej godzinie.

Vortoj.

Aperi — zjawić się, *atendi* — czekać, *aŭ* — albo, *aŭtuno* — jesień, *fali* — upaść, *fari* — robić, *fero* — żelazo, *fino* — koniec, *frua* — wcze-sny, *inviti* — zapraszać, *jaro* — rok, *kafo* — kawa, *komenci* — zaczynać, *konsisti* — składać się, *kosti* — kosztować, *libera* — wolny, *ligno* — drzewo, *manĝi* — jeść, *maniero* — sposób, *mano* — ręka, *mateno* — poranek, *mezo* — środek, *nacio* — naród, *nazo* — nos, *nebulo* — mgła, *nun* — teraz, *ofici* — urzędować, *parto* — część, *perdi* — tracić, *plen-tago* — doba, *plu* — dalej, *pomo* — jabłko, *precipe* — szczególnie, *pri* — o, *printempo* — wiosna, *pro* — dla, z powodu, *post* — po, *ripizi* — odpoczywać, *sama* — ten sam, *sezono* — pora roku, *sola* — sam, *jedyny*, *salti* — skakać, *soldato* — żołnierz, *somero* — lato, *sopiri* — tęsknić, *superjaro* — rok przestępny, *ŝovi* — suwać, *ŝtofo* — materja, *veturi* — jechać, *vintro* — zima, *januaro* — styczeń, *febru-aro* — luty, *marto* — marzec, *aprilo* — kwiecień, *majo* — maj, *junio* — czerwiec, *julio* — lipiec, *augusto* — sierpień, *septembro* — wrzesień, *oktobro* — październik, *novembro* — listopad, *decembro* — grudzień.

Naŭa ekzercio.

Liaj gepatroj veturos morgaŭ Parizon kaj restos en ĝi 4 semajnojn. Mi atendis 2 horojn kaj fine li alvenis. Du kaj du estas kvar. Sep kaj sep estas dekkvar. Sep malpli du estas kvin. Vi iris la unua, mi iris la dua. Vi iris la unuaj, ni iris la duaj. Nune ni havas jaron 1923-an. Metro da ŝtofo kostis 4 kronojn, 72 helerojn. Esperantistoj kalkulas laŭ internacia monsystemo: unu spesmilo valoras 2 kronojn 40 helerojn. Hodiaŭ ni havas la 29-an de marto. Kvina de aprilo estas monata datreveno de kvina de marto. Unua broŝuro pri Esperanto aperis la 2-an de junio en la jaro 1887. Ĉu ni iros po 2, ĉu po 4? Aĉetu en la urbo per Via kuzino dekdu belajn pomojn po 3 kopekoj. Mi venis tro frue por la kunsido. Vespere oni vespermanĝas, tagmeze oni tagmanĝas. Ĉu vi jam matenmanĝis? Ni ankoraŭ ne, kaj Vi? La gekudristoj kudras en kudrejo per kudromaŝinoj aŭ per manoj. En grandaj manĝejoj estas multaj manĝoĉambroj. Antaŭ ol vi komencos labori, pripensu bone la laboron mem. Libera hometo en sia dometo. Ne ŝovu nazon en fremdan vazon. Ĉefplaco estas ĉefa placo, fervojo fera vojo.

En oficejoj oni trovas oficistojn kaj oficistinojn; ili estas por si gekolegoj. Ĉe la infanoj oni vidas ofte lignajn soldatetojn. Kafejeto estas negranda kafejo. En lernejon oni iras ordinare malpli ĝoje, ol oni el ĝi reiras. Li perdis tutan sian ŝpardon pro la malsano de sia edzino; ĉar ŝi tamen estas jam ree sana, li plu monŝparos. La patro mem diris al mi, ke mi devas resti sola en la ĉambro. Via kolego skribas tre bele; zorgu pri la same bela skribmaniero. Anstataŭ viziti multe-

kostajn kafejojn, estas pli bone iri teatron. Li falis teren. Li ne estis en la ĉambro, do mi invitis lin en ĝin. Jam 4 semajnojn mi atendas la leteron de li. Mi atendis longe en atendejo, sed mi lin ne rimarkis. Decembro estas la dekdua monato. Ni iris unuapare, ili duapare. Ĉu Vi demandas pri la horo? Estas nune kvara kaj tridek kvin minutoj. Ses minutoj post la oka. Sepa kaj dekok minutoj.

Deka ekzerco.

Dzień, tydzień, miesiąc, rok.

Doba składa się z 24 godzin. Godzina ma 60 minut (m), minuta 60 sekund (m). Bardzo rzadko mają noc i dzień po 12 godzin; zazwyczaj jest albo dzień dłuższy od nocy, albo noc dłuższa od dnia. W zimie dzień jest krótszy, a noc dłuższa, w lecie jest przeciwnie. Siedm dni tworzy (5 f) tydzień. Sześć dni w tygodniu pracujemy, a w siódmym odpoczywamy. Cztery tygodnie tworzą miesiąc. Jest ich 12 w roku, nazwij je! Nazwij dni tygodnia! Miesiąc ma albo 30, albo 31 dni; tylko drugi miesiąc roku ma ich 28 albo 29. Wiosna, lato, jesień i zima są porami roku; mają one po 3 miesiące. Dziesięć lat tworzy dziesięciolecie (jardeko); sto lat tworzy stulecie. Dzisiaj mamy 19 marca 1912 roku. Czy jutro wtorek, czy środa? Środa była już wczoraj, a wtorek przedwczoraj (4 a), jutro będzie piątek, a pojutrze sobota. Za 2 dni będziemy mieli niedzielę, dzień miłego spoczynku. Niedziela jest szczególnie miłą dla ludzi pilnych, gdyż „miły spoczynek po pracy“. Ludzie leniwi pracują mało i można powiedzieć, że oni mają przez całe życie niedzielę. Powiedz datę (m) dnia przed 5 tygodniami. Teraz jest

godzina 3. Siódma i 42 minut. 6 minut po 6-iej.
Trzecia minut 15.

Sesa leciono.

Liczebniki pochodne.

Dodając do liczebników głównych końcówkę przymiotnika **a**, otrzymujemy poznane już liczebniki **porządkowe**: dua—drugi, dekunua—jedenasty, cent dua — setny drugi.

Dodając końcówkę rzeczownika **o**, otrzymujemy **rzeczowniki liczebne**: unuo—jedyńska, duo—dwójka, deko—dziesiątka, dekduo—dwunastka (tuzin), jardeko—dziesięciolecie; dodając końcówkę przysłówka **e**, otrzymujemy **przysłówki liczebne**: unue—po pierwsze, kvare—po czwarte, deke—po dziesiąte.

Idziemy po dwóch — **ni iras po du**. Wyraz **po** ma więc przy liczebnikach to samo znaczenie, co w jęz. polskim. Duo—dwójka, **duono**—połowa, **triono**—trzecia część ($\frac{1}{3}$), **sesono**— $\frac{1}{6}$, **dekduono**— $\frac{1}{12}$, **tri centonoi**— $\frac{3}{100}$. Wstawka **on** oznacza przy liczebnikach ułamki.

Trioble—potrójnie, **kvarobla**—poczwórny, **duoblo**—podwójna ilość. Wstawka **obl** oznacza przy liczebnikach wielorakość: **duoble** kvar estas ok = $2 \times 4 = 8$. **Fojo**—raz, **unufoje**—pewnego razu, **trifoje**—trzykrotnie (trzy razy), **kelkfoje**—kilka razy. Mi vizitis Vin kvarfoje — odwiedziłem cię 4 razy.

Liczebniki zbiorowe tworzą się za pomocą wstawki **op**: **duope** — we dwoje, **ni iros sesope** — pójdziemy w sześcioro.

Przymyki.

W Esperancie posiadają przymyki ściśle określone znaczenie: I tak mówimy w języku

polskim: jestem na wsi, co tłumaczymy w Esperancie: mi estas en vilaĝo, gdyż w tym wypadku tylko przyimek **en** oddaje logicznie naszą myśl. Podobnie: będę was oczekiwał na dworcu — mi atendos vin **en** stacidomo, gdyż sur stacidomo znaczyłoby, że będę was oczekiwał na dachu dworca. Tęsknić za nim — sopiri je li, a nie post li, o 4 godzinie — je kvara horo, nie pri kvara horo.

Ke—że, żeby. Jeżeli używamy spójnika **ke** w znaczeniu **żeby**, a więc chcąc wyrazić **życzenie** lub **rozkaz**, dajemy czasownikowi końcówkę **u**: mi diras, **ke vi iru** urbon! — mówię, **żebyście** szli do miasta!; w przeciwnym razie końcówkę **as, is, os**: mi diras, **ke vi iras** urbon — mówię, **że idziecie** do miasta.

Wyrażenia nieosobowe.

Częściej używane wyrażenia nieosobowe są:

pluvas — deszcz pada	fulmas — błyska się
neĝas — śnieg pada	tondras — grzmi
ŝajnas al mi — zdaje mi się	estas utile — jest rzeczą
urĝas — spieszy się	pożyteczną.

Przy wyrażeniach nieosobowych nie kładzie się podmiotu.

Io — coś.

Io kuŝas sur la lablo — coś leży na stole; li havas ion en la mano — on ma coś w rękę. Dodawszy przed samogłoską **i** we wyrazie **io** literę **k**, otrzymujemy wyraz pytajny: **kio—co?**, **i** posiada wartość wskaźnika: **tio—to**, **ĉ** oznacza zbiorowość: **ĉio** — **wszystko**, wreszcie **nen** oznacza **zaprzeczenie**: **nenio—nie**. Wyrazy te odmieniają się rzeczownikowo: **io, de io, al io, ion, per io, en io**.

Sufiksoj: ig, iĝ, ebl.

Pura—czysty, purigi—robić czystym, czyścić, purigo—czyszczenie; ĝoja—wesoły, ĝojigi—robić wesołym, rozweselać, malĝojigi—robić smutnym, smucić, ĝojiga fakto—pocieszający fakt; kunigi—łączyć, unuigi—jednoczyć.

Wstawka ig oznacza: robić kogoś czemś, robić kogoś jakimś.

Ĝojigi—stać się wesołym, rozweselić się, edzigi—stać się mężem, ożenić się, edzinigi—stać się żoną, wyjść za mąż; kunigi—stać się razem, złączyć się. Wstawka iĝ oznacza: stać się czemś, stać się jakimś (sam z siebie): Morti—umierać, mortigi sin—zabić się, popełnić samobójstwo, mortigi—umrzeć (nagłą śmiercią).

Ebla—możliwy, videbla—widzialny, legeble—czytelnie, skribebbla—możliwy do napisania, eble—może, ebla—możliwy. Wstawka ebl oznacza możliwość.

Co znaczy: beliga, blankigi, plibonigi, devigi (1), deviga, devige, malfaciligi, ruĝigi (1), alproksimigi, aĉetebbla, malfaciligigi, kapabligi (2), lumigi, restigi, vizitebla, pożegnać (3 a), zrobić hrabią (3 g), zamieszkać (3 l), możliwy do wzięcia (3 p), ricevebla, otoczyć (4ĉ), odświeżyć (4f), włożyć do kieszeni (4p), znaleźć się (4 t), ożywić (4 v), zacząć się (5 k), przyprawić o zgubę (5 p)?

Vortoj.

Aero—powietrze, afero—sprawa, aro—zbiór, alta—wysoki, ambaŭ—obaj, atenti—uważać, bastono—laska, branĉo—gałąź, ĉesi—przestawać, ĉi—określenie bliskości (tio—to, tamto, tio-ĉi—to tu), ĉirkaŭ—około, daŭri—trwać, dekstra—prawy, direkta—prosty, diferenco—różnica, disponi—rozporządzać, doni—dawać, dum—podezas, ebla—możliwy, ekzisti—istnieć, fajro—ogień, fali—padać, fama—sławny, fojo—raz, for—precz, fulmo—błyskawica, hundo—pies, io—coś, jen—oto, juri—przysięgać, kaduka—wąty, kies—którego, konduki—prowadzić, kampo—pole, kreskaĵo—roślina, kabano—chata, kelkaj—kilku, kiu—kto, klara—

jasny, kotajo—bloto, kolero—gniew, kontenta—zadowolony, kredi—wierzyć, krei—tworzyć, kuraci—leczyć, kvankam—chociaż, lasta—ostatni, lito—łóżko, limo—granica, neĝo—śnieg, nek-nek—ani-ani, objekto—przedmiot, ombro—cień, oportuna—wygodny, ornamo—zdobić, pagi—placić, persono—osoba, plaĉi—podość się, plumo—pióro, prepozicio—przyimek, pluvo—deszcz, pest—po, prudenta—rozsądny, rakonti—opowiadać, resti—pozostawać, rivero—rzeka, riĉa—bogaty, saĝa—mądry, sen—bez, senti—czuć, servi—służyć, scii—wiedzieć, signifi—znaczyć, supozi—przy-puszczać, teni—trzymać, tiel—tak, tinti—brzęczeć, tuko—chustka, tombo—grób, tondro—grzmot, utila—pożyteczny, vasta—szeroki, valoro—wartość, vento—wiatr, vera—prawdziwy, verki—tworzyć dzieło, vesto—ubranie, vilaĝo—wieś, vintro—zima.

Dekunua ekzerco.

Kvar kvinoble estas 20. Unufoje mi rakontis al vi mallongan historieton; ĉu vi ĝin ankoraŭ memoras? Duobla duono estas unuo. Tri sesonoj estas unu duono. Se vi ion faras, faru tion ne duone, sed tute! Sesdeko da bonaj plumoj kostas 95 helerojn. Bona komenco estis kaj estos duono de tuta laboro. Mi renkontas lin dum hodiaŭa tago jam la sesan fojon. Kion vi deziras, gesinjoroj? Per kio mi povas al vi servi? Mi vizitas lin la unuan kaj lastan fojon. Io tute alia estas „kuracistino“ kaj „kuracistedzino“. Li rakontis al ni ion nekredeblan. Kion Vi forprenis de la tablo? Mi forprenis de ĝi tion, kio antaŭe sur ĝi kuŝis. El Via instruo mi komprenas nenion. Venis la sama sinjoro kaj restigis ion por Vi. Lin kontentigi estas malfacilege, ĉar al li ĉio malplaĉas. Mi vidis jam tion, sed li ankoraŭ ne. Jarcento estas dekoble pli longa tempo ol jardeko, kaj centoble pli longa ol jaro. Du faras la samon sed malsame. Li demandis min pri Vi kelkfoje. Mi ĵuras je honoro, ke mi ĉion rememoras klare. Oni ne povas diri: mi estas sur koncerto, nur: mi ĉeestas kon-

certon. Pluvas jam de 4 tagoj. Ĉu tio estas prenebla? La pluvo falas somere, la neĝo vintre. Pluvegas. Dum la pluvego estas ofte aŭdeblaj la tondroj. Ŝajnas al mi, ke jam baldaŭ neĝos, ĉar la aero estas jam treege malvarma. Bone estas, ke vi vizitas min nune, ĉar poste mi ne havos multe da tempo. Tondras kaj fulmas. Sciigoj estas nek ĝojaj, nek malĝojaj; ili estas nur aŭ malĝojigaj, aŭ ĝojigaj. La tondro estas aŭdebla, la fulmo estas videbla, kaj la fulmontondro estas samtempe videbla kaj aŭdebla. Estas multe pli facile malsaniĝi ol saniĝi. Malbonan homon oni devas antaŭ ĉio bonigi kaj poste oni povas labori por lia pliboniĝo. Oni duoble donas, se oni tuj donas. Antaŭ mallonga tempo ĝi tute ne estis videbla, sed nune ĝi jam videbliĝis. Pri la pli proksima objekto oni diras: tio ĉi, pri malpli proksima: tio. Mi purigos mem miajn vestojn, sed mi havos ne tute facilan laboron, ĉar ili multege malpuriĝis. Ĉu mi ne estas prava? Jes, tute! Mi supozas, ke li ne estas malprudenta homo. Ke vi bone sciu la diferencon inter „io, kio, tio, ĉio, nenio“ — vi devas memori, ke la litero *k* antaŭ litero *i* signifas demandon, litero *t* respondon, literoj *nen* neon. Ĉu vi komprenas ĉion aŭ nur ion? Respondu: „ĉion“, ĉar „ion“ mi ne volas.

Dekdua ekzerco.

Co robisz? Co masz w prawej ręce, a co w lewej? W prawej trzymam pióro, a w lewej cygaro (m). Wszystko mnie gniewa. Nic mi się nie (dwa przeczenia!) podoba. Coś leży na stole. Coś (!) mi dał? Dałem tobie to samo, co jemu. Mówię ci, że to jest dla mnie całkiem niezrozumiałe. Dobrze, ale przecież ja ci to wyjaśniam,

żebyś rozumiał. Pójdziemy w dwójkę. Czy czujesz ból głowy? Byłem z nim w pokoju, ale czułem się sam, gdyż myślą byłem przy innej, droższej mi, osobie. Przysięgam ci na honor, że mówię prawdę. Odpowiedz na (!) to, o co cię pytam. Odpowiem na (!) wszystko, ale powoli. Pieniądze włożyłem do kieszeni. Zaczął padać deszcz. Pożegnaj go i chodź ze mną. Zmusiłem go do pisania listu. To nie jest możliwe. Idę za tobą, gdyż ty idziesz przedemną. Za odpowiedź dziękuję ci bardzo serdecznie. Za (!) 9 dni będę znowu u niego. Za (!) jabłka zapłaciłem tylko kilka groszy. Czekałem długo na ciebie. Adresuj na moje imię, gdyż jest możliwe, że inaczej list nie trafi (m) do niego.

La homa vivo.

La homa vivo ne daŭras tro longe. Oni vivas plej ofte ĝis kvindeka aŭ sesdeka jaro; homo pli maljuna estas tre malofta. Ĉar la homa vivo daŭras tiel mallonge, oni devas multe kaj diligente labori, se oni volas ion pli grandan, ion pli longe-daŭran krei.

Laboru senĉese, ne zorgu pri fin',

La tombo atendas ne verkon, sed Vin;

La verko ekzistos pli longe ol ni,

La temp' ĉion finos, disponas pri si.

Tiel diris nia fama poeto, Kazimiro Brodziński. Kaj vere li estas prava! Ĉar kvankam la homa vivo estas kakuka, kvankam ĝi daŭras tro mallonge, oni devas atenti ne ĝian kadukon, sed ĝian valoron kaj povon de laboro. Ni scias ja tre bone, ke la homoj, kiuj multe laboras, estas kontentaj kaj feliĉaj; male la homoj, kiuj ne laboras, estas ordinare malkontentaj kaj nefeliĉaj. Ni me-

moru, ke la laboro ornamas plej bele kaj plej daŭre la homan vivon. Nian laboron forprenos de ni nek la vento, nek la fajro, nek la malbona homo: ĝi estas plej nia, ĝi estas plej valora.

Sepa leciono.

Poznane w poprzedniej lekcji wyrazy: io, kio, tio, ĉio, nenio, możemy uważać za rzeczowniki, a to z powodu ich rzeczownikowego zakończenia. Jeżeli przy tych wyrazach zmienimy samogłoskę końcową o na samogłoskę a (na pytanie jaki[a—ie]), otrzymamy wyrazy następujące: ia—jakiś, kia—jaki, tia—taki, ĉia—wszelki, nenia—nijaki.

Te wyrazy odmieniają się jak przymiotniki: tia, de tia, al tia, tian, tia, per tia, en tia, tiaj, de tiaj itd. Oznaczają one jakość.

Jeżeli samogłoskę końcową zmienimy na u, to otrzymamy wyrazy, odnoszące się do osób: iu—ktoś, kiu—kto, tiu—ten, ĉiu—każdy, neniu—nikt.

Odmiana: tiu, de tiu, al tiu, tiun itd., tiuj, de tiuj, al tiuj, tiujn itd.

Jeżeli damy na końcu es, otrzymamy wyrazy, oznaczające przynależność: ies—czyjś, kies—czyj, ties—tego, ĉies—każdego, nenies—niczyj.

Sufiksoj: an, ar, er, em.

Ano—członek, zvolennik, mieszkaniec. Klubano—członek klubu, klubanino—członkini klubu, ideano—zvolennik idei, samideano—wspólideowiec, samideanino—zvolenniczka tej samej idei, Krakovano—Krakowianin, Krakovanino—Krakowianka.

Are—zbiór: vortaro—zbiór słów, słownik, arbaro—zbiór drzew, las, vagonaro—zbiór wagonów, pociąg, personaro—zbiór osób, personal.

Ero — cząstka: akvero — kropla wody, fajrero — iskra, sablo — piasek, sablero — ziarnko piasku.

Ema — skłonny: amema — kochliwy, plorema — płaczkliwy, legema — lubiący czytać, dankema — wdzięczny.

Co znaczy: kajeraro, meblaro, parolema, rapidema, skribema, vortareto, akvereto, arbareto, frataro, gefrataro, gesamideanoj, frazaro, urbanaro, vizitema, przyjacielski, gimnazjasta, ochoczy do nauki, lubiący się bawić (4 a), gościny (4 g), pieszczośliwie (4 k), nabożny (4 p), oszczędnie (4 ŝ), członek towarzystwa (3 s), jadalny (5 m), zbiór domów, gniewliwie (6k), uczuciowy (6s), ciekawy (6s), zbiór ubrań (6v).

Vortoj.

Alumeto — zapalka, avara — chciwy, skapy, apud — przy, babil — gwarzyć, benko — ławka, butono — guzik, cendo — cent, ĉif — mijać, defendi — bronić, dormi — spać, eco — właściwość, egala — równy, embaraso — zakłopotanie, fenestro — okno, fia — szpetny, frua — wczesny, ganto — rękawiczka, ĝibo — garb, haki — rabać, imiti — naśladować, ĵugi — sądzić, ĵurnalo — dziennik, ĵus — właśnie, kampo — pole, kanti — śpiewać, kapo — głowa, kaŝi — ukrywać, kaŝzo — przyczyna, kial — dlatego, knabo — chłopiec, konstrui — budować, lerta — zgrabny, biegly, marŝi — maszerować, mieno — mina, mondo — świat, nepre — koniecznie, nordo — północ, okeidento — zachód, oriento — wschód, pano — chleb, paĝo — strona, pasi — mijać, polico — policja, pro — dla, z powodu, promeni — przechadzać się, preter — obok, mimo, rando — brzeg, skraj, rano — żaba, scienco — wiedza, stelo — gwiazda, sudo — południe, supre — na górze, surtuto — surdut, ŝlosi — zamykać na klucz, terura — straszny, truo — dziura, tuko — chustka, uzi — używać, valo — dolina, verda — zielony, vetero — pogoda.

Dektria ekzerco.

Iu venis; kiu li estas? Tio tute ne estas li, nur ŝi, ĉar venis ia sinjorino al niaj gepatroj. Tiu sinjoro, kiu hodiaŭ kun vi parolis, estis tre alta. Kies panon vi manĝas, ties kanton vi kantas. Ĉiu homo devas zorgi ĉion sian. Neniu estas tiel maldiligenta, kiel (6 t) ŝi. Viroj edziĝas, virinoj edziniĝas. Vi havas sur Vi ian malnovan

surtuton. Hodiaŭ estas ia fia vetero. Por li estas ĉia lampo bona, sed por mi nenia, ĉar mi malsanas je okuloj. Vi rakontis ion, kion ni ankoraŭ ne legis en ia libro. Venis ia sinjorino kaj restigis por Vi ies libron. Kies ĝi povas esti? Estu ĝi ĉies, mi tute ne zorgas ĝin. Nenies mono estas por ĉiuj. Kiajn librojn vi aĉetos, novajn ĉu malnovajn? Tiuj ĉi ĉambroj estas varmaj, sed tiuj tre malvarmaj. Esperantistoj nomas sin reciproke „gesamideanoj“, ĉar ili ĉiuj grupiĝis ĉe unu ideo. Lasta vagonaro forveturas de nia stacidomo je la 12-45. Ofte unu malgranda fajrero kaŭzas grandegan fajron. Se oni ion pripensas, oni ne volas renkonti iun babileman. Sur la tablo mi vidas kelkajn akverojn. Pri la aro da akveroj oni povas diri: akveraro. Esperantistoj portas verdajn steletojn en la butontruoj. Li estas prudenta, do lia eco estas prudenteco. Mi estas hodiaŭ tre legema, sed mi havas nenion legeblan. Kiu ĉe la vojo konstruas, tiun ĉiu instruas. Malbone, malbone vi tempon pasigas; vin tio amuzas, nin tio mortigas. Kia homo, tia domo.

Anekdotoj.

Kiu en la XVII-a jarcento portis la plej grandan ĉapelon? — Tiu, kiu havis la plej grandan kapon.

Aŭ — aŭ! Kelnero, falis al mi unu franko mal-supren, kiun mi ne povas trovi. Se Vi ĝin trovos, redonu ĝin morgaŭ al mi; se Vi ne trovos, ĝi apartenu al Vi.

Policisto: Kial vi ploras, mia knabo? Ĉu vi vojperdis? **Knabo:** Ne mi, sinjoro, sed mia patrino vojperdis, kaj ŝi verŝajne tute perdisos, ĉar mi ne povas ŝin trovi.

Malkompreno. Ĉu Vi loĝas en la urbo? — Ne. —
Do Vi estas kamparano. Ĉu ne? — Kampa
rano! Mi tuj klarigos al Vi, ĉu mi estas rano.

Dekkvara ekzereo.

Kto był u ciebie wieczorem? Był ten sam pan, któregośmy spotkali wczoraj podczas przechadzki. Każdy ma swoje złe i dobre właściwości. Właściwością tego jest dużo mówić (7 b), i o takim człowieku mówimy, że jest gadatliwy; właściwością tamtego jest to, że się często gniewa, i o takim mówimy, że jest gniewliwy. A ty jaką masz właściwość i do czego jesteś skłonny. Moją właściwością jest oszczędność, bo od dzieciństwa jestem oszczędny.

Czyje są te książki i tamte zeszyty? Te książki są jego, a o tamtych nie wiem czyje. To widziałem, tamtego jeszcze nie widziałem. Nikt nie prosił o twoją pomoc. Temu człowiekowi wszystko na świecie wydaje się złem; mnie przeciwnie. Tyś taki dobry, jak (6 t) on. Przyniosłeś coś dla mnie z miasta? Nie przyniosłem ci nic, bo nie wziąłem ze sobą pieniędzy i nie mogłem ci nic kupić. Jestem już śpiący, bo już bardzo późna godzina. Wieśniacy mieszkają na wsi, mieszczanie w mieście. Każdy, co, jaki, wszyscy, niczyj, wszelki, jak, wszystko, jakiś, nikt, tak, nijak, jakoś.

Esperantaj prepozicioj.

Anstataŭ resti en la urbo, mi iris unufoje kun la frato al la arbaro. Kiam ni komencis iri, estis kelke da minutoj antaŭ la sesa horo matene; ni venis en la arbaron iom post la oka, do la voje

de la urbo ĝis la arbaro daŭris ĉirkaŭ du horoj. Tuj ekster la urbo komenciĝis la vojo tre malopora tuna por ni, ĉar pro la hieraŭa pluvo ni renkontadis ofte la kotajojn, trans kiujn ni devis salti. Poste kondukis la vojo tra vasta kamparo, sur kiu ni vidis diversajn kreskajojn. Ĉe la vilaĝo ni defendis nin per la bastonoj kontraŭ iu hundo, kiu kuris direkte al ni el la proksima kabano. Fine ni venis en la arbaron. Ĝi estis vere interesiga. Antaŭ niaj okuloj etendis sin altegaj multjaraj arboj, inter kiuj tintis gaje la kantado de birdoj. Malantaŭ ni, preter la limoj de l'arbaro, fluis la rivero. Super la akvo de l'rivero ni rimarkis densan nebulon; desuper la proksimaj arboj falis sur la riveron longa ombro. Mi promenis tra la arbaro kaj dum la promeno ni vidis apud unu arbo multe da branĉoj, kiuj defalis sur la teron kaj kuŝis sur la tero. Depost tiu ĉi tago ni vizitas tre ofte la arbaron, pri kies beleco precipe mia frato tre volonte rakontas. Li kvazaŭ ne povas vivi sen la arbara aero; somere okazas preskaŭ ĉiutage, ke li jam je la tria matene leviĝas elsub la litotukoj kaj iras en la arbaron.

Oka leciono.

Tiel — tak, w taki sposób.

Znając zasadę, że przy podobnych wyrazach k na początku oznacza zapytanie, t — wskazanie, ĉ — zbiorowość, nen — zaprzeczenie, i że brak litery przed i oznacza nieokreślność, nie trudno będzie nam wywnioskować, że gdy poznane już tiel—tak, to kiel—jak, ĉiel—w każdy sposób, neniel—w żaden sposób, iel—w jakiś sposób, jakoś. Końcowe el oznacza przy podobnych wyrazach sposób.

Kiel eble plej — możliwie jak naj...

Końcówka **e** oznacza przy nich miejsce: kie — gdzie, tie — tam, ĉie — wszędzie, nenie — nigdzie, ie — gdzieś. Ponieważ **n** oznacza kierunek, przeto kien — dokąd, tien — tam, dotąd, ĉien — wszędzie (np. ide), nenien — nigdzie (np. jade), ien — dokądś. Dokąd idziecie? Ni iras tien, kien vi — idziemy tam, dokąd wy.

Ajn — kolwiek: kie ajn — gdziekolwiek bądź, kien ajn — dokądkolwiek, kiu ajn — ktokolwiek, kio ajn — cokolwiek.

Końcówka **am** oznacza czas: iam — kiedyś, kiam — kiedy, tiam — wtedy, ĉiam — zawsze, neniam — nigdy.

Końcówka **al** oznacza przyczynę: ial — z jakiegoś powodu, kial — z jakiego powodu, dlaczego; tial — dlatego, ĉial — z każdej przyczyny, nenial — z żadnej przyczyny.

Końcówka **om** oznacza ilość: kiom — ile, tiom — tyle, ĉiom — wszelka ilość, neniom — żadna ilość. Kioma — który (o ilości): kioma horo? — która godzina? Tie — tam, tiea — tamtejszy, ĉi tiea — tutejszy.

Prefikso ek.

Dormi — spać, ekdormi — zasnąć, vidi — widzieć, ekvidi — zobaczyć, plori — płakać, ekplori — zapłakać, scii — wiedzieć, ekscii — dowiedzieć się. Przystawka **ek** oznacza początek lub krótkotrwałość czynności.

Sufiksoj: ad, ee, ul.

Wstawka **ad** oznacza częstotliwość lub długie trwanie czynności: iri — iść, iradi — chodzić; manĝi — jeść, manĝadi — jadać; legi — czytać, legadi — czytywać, skribadi — pisywać.

Eo — właściwość: bona — dobry, boneco — dobroć; bela — piękny, beleco — piękność; nova — nowy, noveco — nowość; infano — dziecko, infaneco — dzieciństwo; alta — wysoki, alteco — wysokość.

ZAIMKI	—	— nieokreślne	k pytające, względ.	t wskazu- jące	ć zbiorowe	nen przeczące
	v osoba	iu ktoś	kiu kto	tiu ten	čiu każdy	neniu nikt
	a jakość	ia jakiś	kia jaki	tia taki	čia wszelki	nenia nijaki
	o rzecz	io coś	kio co	tio to	ćio wszystko	nenio nic
	es przynależność	ies czyjś	kies czyj	ties tego	ćies każdego	nenies niczyj
PRZYSŁÓWKI	e miejsce	ie gdzieś	kie gdzie	tie tam	ćie wszędzie	nenie nigdzie
	al przyczyna	ial dlaczegoś	kial dlaczego	tial dlatego	ćial z każdej przyczyny	nenial z żadnej przyczyny
	am czas	iam kiedyś	kiam kiedy	tiam wtedy	ćiam zawsze	neniam nigdy
	el sposób	iel jakoś	kiel jak	tiel tak	ćiel w każdy sposób	neniel w żaden sposób
	om ilość	iom trochę	kiom ile	tiom tyle	ćiom wszelka ilość	neniom żadna ilość

Bonulo—mężczyzna dobry, **bonulino**—kobieta dobra, **belulino**—kobieta piękna; **juna**—młody, **junulo**—młodzieniec, **maljunulo**—starzec, **maljunulino**—staruszka, **junulino**—? Wstawka **ul** oznacza **osobę**, odznaczającą się jakąś **właściwością**.

Kion signifas: bialość, wielkość, zacząć nauczać, zrozumieć, porozumiewać się (**ig**), multeco, zacząć mówić, przemawiać, proksimulo, rapidemulino, rugulo, często kupować (**2a**), uprejšmość, szczęśliwość, kobieta szczęśliwa, homeco, zdolność (**2k**), laboradi, długość, zajmowanie się (**2o**), pełność, płkanie (**2p**), plorulino, czystość (**2p**), pozostawianie (**2r**), powstać (**2s**), popijać (**2t**), odwiedzanie, słuchanie (**3a**), szef (**ul 3c**), dziękowanie (**3d**), zacząć biegać (**3k**), biegać, zdobienie (**3o**), myśliciel (**3p**), myślicielski, myślicielka, pozdrawiać (**3s**), często podróżować (**3v**).

Vortoj.

Afero—sprawa, **aju**—kolwiek, (np. **kiuaju**—ktokolwiek), **alia**—inny, **direkto**—kierunek, **eĉ**—nawet, **ekster**—za, poza, **esplori**—badać, **farto**—powodzenie, **festo**—święto **ĝusta**—właściwy, **ĵeti**—rzucić, **larĝa**—szeroki, **lasi**—puścić, pozwolić, **lavi**—myć, **mezuri**—mierzyć, **najbaro**—sąsiad, **ordoni**—rozporządzać, **pezo**—ciężar, waga, **piedo**—noga, **planedo**—planeta, **profeto**—prorok, **provi**—próbować, **rivero**—potok, **sidi**—siedzieć, **simila**—podobny, **turmenti**—męczyć, **urĝa**—pilny, **volupto**—rozkosz.

Dekkvinu ekzerco.

Neniu profeto en sia urbeto. Kun kia Vi estas, tia Vi estas. Kial Vi ne zorgas pri li tiel diligente, kiel li pri Vi? Tie kuŝas io; kiu tion tien donis? Ie mi havas mian kajeron; ĉu vi ne scias kie? Ĝi kuŝas tie ĉi. Ĉie mi renkontas nur malbonajn homojn, ian bonulon mi ne povas trovi. Ial oni forgesas pri mi, sed kial? Mi volus lin iam viziti, sed kiam, se mi ne havas tempon tiam, kiam mi volus tion fari. Nenie mi povas lin ekvidi. Kiaj vi estas por ni, tiaj ni por vi. Iel oni ne alvenas. Ĉiel ni nin ankoraŭ unufoje renkontos; se vi iros tien, kien ĉiam, mi atendos vin tie,

kaj se vi restos tie ĉi, mi tien ĉi baldaŭ revenos. Oni devas skribi tiel, kiel mi. Nenial mi povas diri tion al vi. Donu al mi tiom, kiom mi donis hieraŭ al ŝi. Ioma mono estas nenioma. Donu al mi morgaŭ kaj postmorgaŭ po tiom, po kiom vi havos. Venu kiu ajn volas, kaj ekvidu, ke mi komprenas ĉion, kion li tie ĉi skribis. Kiel vi fartas? Kie vi loĝas? Nune mi nenie havas la loĝejon, ĉar mi ĵus enloĝiĝas en alian loĝejon. Tre ofte turmentas la homojn unu mallonga kaj ŝajne malgrava demando: kial tiel? Iam mi ŝin jam vidis, sed kiam tio okazis? De kie vi revenas? Tiel mi certigiĝis, ke vi ekkomprenis ĉion ĝuste. Hodiaŭ mi vidis en la urbo mian kolegon, tamen li malaperis antaŭ miaj okuloj tiel rapide, kiel li ekaperis. Oni devas ami siajn geproksimulojn. Iru kiel eble plej rapide. Kiam mi komencas iri, mi ekiras, kaj kiam mi iras reen, mi reiras. Kiam mi ĵetis al li la pilkon, li reĵetis ĝin direkte al mi tre forte, kaj trafis mian kapon. Mi do koleriĝis, forĵetis la pilkon tre forte de mi, kaj ĉesis kun li pilkludi. Ne formangu hodiaŭ ĉion, kion vi havas, ĉar morgaŭ vi havos nenion por manĝi. Sidigu sinjorino, mi petas. Tiun ĉi ĵurnalon mi ekabonis antaŭ 4 jaroj, pro manko de mono mi ĉesis ĝin aboni, sed nune mi ĝin reabonos. Iru mem al niaj genajbaroj, sed ne iru sola, ĉar vi ne trovos eble la ĝustan vojon. Li laboras ĉiutage, sed ne la tutan tagon, ĉar lia laboro daŭras nur 5 horojn en ĉiu tago. Liaj ecoj estas: prudenteco, saĝeco, boneco kaj gastemeco.

Deksesa ekzerco.

Gdzie byłeś? Byłem tam, skąd ty wracasz. Dlaczego on nie przychodzi? Kiedy mnie odwie-

dzisz? Jak piszesz? Ile masz pieniędzy? Nie widuję go. Jakoś się nie możemy spotkać. Chodźmy tam. Bierz tyle, ile chcesz. To było wtedy, gdyśmy się ujrzeni koło tamtego wielkiego gmachu. Czy to sobie przypominasz? Nigdzie go nie widzę. Nigdy jeszcze nie byłem tam. Zawsze tęsknię jednakowo za tobą. Wysokość, długość i szerokość mierzy się metrem (m), wagę kilogramem (m). Staruszkowie wyszli gdzieś razem. Nie mogłem jakoś zasnąć. Czy dobrze sypiasz? Nowość zawsze bawi (ip. 4a). Co tam, to nie tu. Wtedy ci oddam wszystko, kiedy będę mógł. Kiedyś się jeszcze zobaczymy; do widzenia! W Esperancie wszystko czyta się tak, jak się pisze. Obowiązkiem każdego z nas jest oddać to, co znalazł. On mieszka tam. Nie mam nic czasu. Wszędzie dobrze, lecz w domu najlepiej.

Naŭa leciono.

Ant, int, ont.

Lerni—uczyć się, lernanto—uczeń, lernanta—uczący się, lernante—ucząc się. Traduki—tłumaczyć, tradukanto—tłumacz, tradukanta—tłumaczący, tradukante—tłumacząc.

Przypomnijmy sobie, że **as** oznacza **teraźniejszość**, **is**—**przeszłość**, **os**—**przyszłość**, i zauważmy, że po odrzuceniu powtarzającego się w tych zakończeniach **s**, otrzymujemy 3 samogłoski: **a, i, o**. **A** jest symbolem **teraźniejszości**, **i** **przeszłości**, **o** **przyszłości**. Jeżeli więc w wyrazie tradukanto—tłumacz (obecny), zmienimy samogłoskę czasu, i zamiast **a** damy **i**, otrzymamy wyraz tradukinto—tłumacz (były). Podobnie tradukonto—tłumacz przyszedł. Homo,

kiu tradukas, estas tradukanto, kiu tradukis, estas tradukinto, kiu tradukos, estas tradukonto. Podobnie: tradukanta—tłumaczący, tradukinta—ten, który tłumaczył, tradukonta—ten, który będzie tłumaczył; tradukante—tłumacząc, tradukinte—przetłumaczywszy, tradukonte—mając tłumaczyć.

Ant, int, ont są cechami imiesłowów czynnych.

Prefikso dis.

Ĵeti—rzucać, disĵeti—rozrzucać, iri—iść, disiri—rozejść się; doni—dać, disdoni—rozdać. **Przystawka dis** oznacza **rozdział, rozprószenie**.

Sufiksoj: aj, uj, il, ind.

Malnova—stary, malnovaĵo—starzyzna; ovo—jajo, ovaĵo—jajecznicą; trinki—pić, trinkaĵo—napój, fotografiaĵo—fotografja. **Wstawka aj** oznacza **przedmiot z czegoś zrobiony**.

Mono—pieniądze, monujo—pugilares; sukero—cukier, sukeroĵo—cukiernica; supo—zupa, supujo—waza na zupę; plumo—pióro, plumujo—piórniki. **Wstawka uj** oznacza **przedmiot, coś w sobie zawierający**.

Przy pomocy tej wstawki tworzymy nadto:

Nazwy drzew: pomo—jabłko, pomujo—jabłoń; piro—gruszka, pirujo—grusza.

Nazwy krajów: Polo—Polak, Polujo—Polska; Germano—Niemiec, Germanujo—Niemcy; Anglo—Anglik, Anglujo—Anglia.

ilo—narzędzie. Luli—kołysać, lulilo—kołyska; pafi—strzelać, pafilo—strzelba; haki—rąbać, hakilo—siekiera; sonori—dzwonić, sonorilo—dzwonek.

Inda—godny czegoś. Vidinda—godny widzenia, leginda—godny czytania, aminda—godny miłości, honorinda—czcigodny.

Kion signifas: disigi, disiĝi, instruinda, kajerujo, paperujo, skribajo, zorginda, disaĉeti, dezirinde, konstruajo, lerninda, puriginda (2), preninda, resendaĵo (3s), godny przyjęcia (4a), pugilaresik (4m), igła (4k), roznosić (ad 4p), rozpaść się (5f), coś do jedzenia, rozdzielić (ig 5p), jabłoń, pojazd (5v), godny wywyższenia (pli, ig, 6a), wiarygodnie, pudełko na zapalki (7a), klucz (7ś), środek mierniczy (8m), rozejść się, podobizna (8s).

Imiona własne.

Imiona własne pisze się w Esperancie tak, jak w językach narodowych: sinjoro Danek, urbo Krosno, vilaĝo Polanka. Jeżeli jednakże zachodzą w nich litery, których Esperanto nie posiada, pisze się obok w nawiasie brzmienie danego wyrazu: mi estas en Rzeszów (Jeŝuv), ni parolis pri Mickiewicz (Mickjeviĉ). Nazwy bardziej znane umiędzynarodowiono: Kraków—Krakovo, Warszawa—Varsovio, München—Munĥeno, Lwów—Leopolo.

Imiona męskie, jak Johano—Jan, Leono—Leon, Petro—Piotr, Miĥaelo—Michał, zdrabnia się wstawką ĉj: Joĉjo—Jaś, Miĉjo—Michaś, Peĉjo—Piotruś, Leoĉjo—Leonek.

Imiona żeńskie zdrabnia się wstawką nj: Mario na Manjo, Heleno na Helenjo lub Henjo, Zofio na Zonjo.

Z innych wyrazów przyjęto zdrabniać: patro na paĉjotatuŝ, patrino na panjo-mamusia.

Vortoj.

Afranki—opłacać, almozi—zebrać, bruli—palić się, ĉerizo—czereśnia, dio—Bóg, dramo—dramat, drinki—pić alkohol, fiero—dumny, flui—płynąć, intenci—zamierzać, ĵen—oto, komponi—składać, koni—znać, kredi—wierzyć, luli—kołysać, mensogi—kłamać, ora—złoty, pala—blady, poŝto—poczta, rondo—koło, krag, serĉi—szukać, sukero—cukier, ŝuldo—dług, traduki—tłumaczyć, vendi—sprzedawać, volonte—chętnie.

Deksepa ekzerco.

Instruanta. Instruinta. Instruonta. Instruante. Instruinte. Instruonte. Instruanto. Instruinto. Instruonto. Mi estas instruanta. Mi estis instruanta. Mi estos instruanta. Mi estas instruinta. Mi estis instruonta. Mi estus instruanta. Instruante, ankoraŭ ne instruinte. Tradukanto tradukas, tradukinto tradukis, tradukonto tradukos. Tradukisto tradukas profesie, tradukanto nune. Ĉie estas multe da verkontoj, malpli multe da verkantoj, kaj tre malmulte da verkintoj. Kiam oni intencas ion skribi, oni estas skribonta. Mi estis legonta la libron, kiam li min vizitis. Fluanta akvo fluas. Li estas instruanto, ĉar li vin instruas, tamen li tute ne estas instruisto, ĉar li mem estas ankoraŭ lernanto. Kiam ajn mi ŝin vizitis, mi trovis ŝin ĉiam verkanta, tamen neniam verkinta. La kreinto de Esperanto estas eldoninta unuajn lernolibrojn de helpa lingvo internacia uzante pseŭdonimon: Dro Esperanto. Kion signifas tiu ĉi vorto: Esperanto? Li helpas lin en lia laboro, do li estas lia helpanto. En pli gravaj laboroj partoprenas multaj kunlaborantoj. Mi estis ion al ŝi parolanta, kiam mi lin ekvidis. Rapidante oni kuras, eĉ kuregas. Traleginte la leteron, mi estis tuj je ĝi reskribonta. En la vendejon alvenadas multaj ion aĉetontaj homoj. Dirinte tion, li estis tuj forironta. Poŝte restante. Restante via, mi finas la hodiaŭan skribaĵon. Ĉiuj aŭskultantoj zorge aŭskultadis. Mi estas ĉiama loĝanto de tiu ĉi urbo. Grafiĝinte li grandege fieriĝis. Okazantaĵo estas tio, kio okazas. Kio estas okazintaĵo, kaj kio okazantaĵo? Mi ŝuldas al ŝi, do mi estas ŝia ŝuldanto. Adresanto estas la homo,

kiu adresas. Kiu estas adresinto? La poŝtistoj havas ofte multe da laboro, kiam ili, resendante la leterojn ne trafintajn je ĝusta adreso, serĉadas iliajn adresintojn. Kelkaj homoj pensas nur pri la manĝado de bonaj manĝaĵoj. Homon, kiu ŝatas longe dormi, oni povas nomi: longdormemulo. En Polujo loĝas poloj, en Germanujo germanoj. Poloj, loĝantaj en Germanujo, estas germanujaj poloj. Lulante la infanojn, oni kantetas lulilajn kantojn. Ŝi ĉiam petas min, ke mi manĝu sukerajojn. Sur pomujo kreskas pomoj, sur ĉerizujo ĉerizoj.

Ni kuniĝu kaj laboru por nia kara ideo, por esperantismo. La devizo de esperantistoj estas: Ĉiam antaŭen!

Faru ĉiu en rond' sia, kion Di' ordonos, kaj el eroj la tutaj baldaŭ sin komponos.

Dekoka ekzerco.

(Traduku artikoleton „Al la leganto“ en komenco de la 1-a leciono).

Gubiĝem kilka razy pugilares, ale go jeszcze nigdy nie zgubiĝem. Rozdziel (5p) wszystko tak, żeby każdy z nich coś otrzymał. On jest wiarygodnym człowiekiem. Czy masz przy sobie pudełko z zapalkami? Pisząc, myśl o tem, co piszesz! Szyje się igłą, zamyka kluczem. Przesyłki pocztowe powinien zawsze opłacać wysyłający. Ujrzawszy go, zbladłem. Pozostające jądła daj żebrakowi. Widzę płonący dom. Biegając, upadłem na ziemię. Wszyscy jego pomocnicy odeszli. Uczeń powinien być zawsze pilny.

Deka leciono.

Instruanta—uczący, instruata—nauczany (ten, którego uczą); instruante—ucząc, instruate—będąc

uczonym; instruanto—uczący, instruato—uczeń. Instruita—nauczony, instruota—ten, który będzie uczony.

Prefikso bo.

Patro—ojciec, bopatro—ojciec żony (teść), bopatrino—matka żony (teściowa); frato—brat, bofrato—brat żony, szwagier, bofratino—siostra żony, szwagrowa. **Przystawka bo** oznacza **pokrewieństwo wskutek małżeństwa.**

Sufiksoj: aĉ, estr, ing, um.

Domo--dom, domaĉo—rudera; boto—but, botaĉo—bucisko. Wstawka aĉ oznacza **pogardliwość.**

Estro—zwierzchnik: gimnaziestro—dyrektor gimnazjum, gimnaziestrino—dyrektorka gimnazjum; imperio—cesarstwo, imperiestro—cesarz; bando—banda, bandestro—herszt bandy.

Plumo—pióro, plumingo—rączka do pisania; cigaro—cygáro, cigaringo—cygarniczka; kandelo—świeca, kandelingo—lichtarz. Wstawka **ing** oznacza **przedmiot, zawierający coś częściowo.**

Wstawka **um** jest wstawką **bez określonego znaczenia.** Oddaje ona nieścisły związek między dwoma pojęciami. I tak: plena—pełny, plenumi—spełnić; nazo—nos, nazumo—cwikier, kolo—szyja, kolumo—kołnierz. Wyrazów utworzonych przy pomocy tej wstawki jest kilkanaście; w słownikach są one podawane jako samoistne wyrazy.

Deknaŭa ekzeroo.

Instruanta. Instruita. Instruota. Instruate. Instruite. Instruote. Instruato. Instruito. Instruoto. Mi estas instruata. Mi estis instruata. Mi estos instruata. Mi estas instruita. Mi estis instruita. Mi estos instruita. Mi estas instruota. Mi estis instruota. Mi estos instruota.

instruota. Mi estos instruota. Mi estus instruata. Mi estus instruita. Mi estus instruota. Estu instruata!

Verko estas tradukata, sed ankoraŭ ne tradukita. Verko tradukota; ĝi atendas tradukonton. Kiam oni trinkas la vinon, oni estas la vinon trinkanta, kaj la vino estas trinkata; kiam oni trinkis la vinon, oni estis la vinon trinkanta kaj la vino estis trinkata; kiam oni estas la vinon trinkinta, la vino estas (for) trinkita, kaj kiam oni estas vinon trinkonta, la vino estas trinkota. Mi estas via instruanto, kaj vi miaj instruatoj. Arestanto estas tiu homo, kiu arestas; arestato tiu, kiun oni arestas. Arestinto estas arestinta arestiton. Adresanto adresas leterojn al adresatoj. La leterportistoj havas ofte multe da laboro, kiam ili serĉadas la loĝejojn de la adresitoj. Se oni iun instruas, oni estas instruanto kaj tiu homo estas instruato. Venis ia tro multe drinkinta homaĉo. Lernejestro estras la lernejon. Sen—data letero ne estu sendata. Enigu la plumon en la plumingon. Kio povas esti kolumo? Vizitis min gebofiloj. Ĉie tro multaj kritikantoj. Telegrama stilo estas jena: Kiel domo pagata? — Ŝuldo postmorgaŭ redonota. — Reklamoj disdonitaj, ĉu disdonotaj? — Aŭ — aŭ, urĝas! — Deklaro subskribita. — Kiam filino venonta? — Lernolibro finita, lernado daŭrigota.

La Espero (Nadzieja).

(Himno esperantista)

En la mondon venis nova sento,
Tra la mondo iras forta voko, —
Perflugiloj de facila vento
Nun de loko flugu ĝi al loko.

Ne al glavo sangon soifanta
Ĝi la homan tiras familion:
Al la mond' eterne militanta
Ĝi promesas sanktan harmonion.

Sub la sankta signo de l'espero
Kolektiĝas pacaj batalantoj
Kaj rapide kreskas la afero
Per laboro de la esperantoj.

Forte staras muroj do miljaroj
Inter la popoloj dividitaj:
Sed dissaltos la obstinaj baroj,
Per la sankta amo disbatitaj.

Sur neŭtrala lingva fundamento,
Komprenante unu la alian,
La popoloj faros en konsento
Unu grandan rondon familian.

Nia diligenta kolegaro
En laboro paca ne laciĝos,
Ĝis la bela sonĝo de l'homaro
Por eterna ben' efektiviĝos.

L. L. Zamenhof.

(Powyższy wiersz twórcy Esperanta, dra L. Zamenhofs,
w wolnym przekładzie L. Belmonta.)

Nowych uczuć trysnęłaś krynico!
Idzie światem potężne wołanie!
Niech je wiatry na skrzydła pochwyca,
Niech rozniosą po życiowym łąnie!

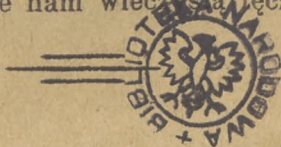
Głos się rozszedł, wzywa ludzkie rzesze
Nie do mieczy, nie do krwawej burzy,
On nadzieję świętą w sercach krzesze,
Ludziom — wrogom wieczny pokój wróży.

Pod sztandarem tej świętej nadziei
Pokojowi się kupią szermierze...,
Szybko rośnie moc drogiej idei
Dzięki pracy i niezłomnej wierze.

Trwale mury dzieliły narody,
Między nimi stały lat tysiące,
Ale padną odporne przegrody,
Gdy uderzą w nie serca gorące.

Na ośniewie jednej wspólnej mowy
Ludy myślą napelną się Bożą,
W zrozumieniu i w zgodzie świat nowy,
Jedną wielką rodzinę utworzą.

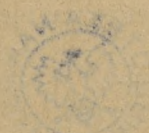
Więc szermierze wytrwają w jedności,
Wielkim trudem się swoim nie zmęczą,
Póki piękne marzenie ludzkości
Nie zabłyśnie nam wieczną tęczą.

Korekton presejan faris s-o Fr. Prengel.

☐
Drukarnia
dla Handlu i Przemysłu
T. z o. p.
w Bydgoszczy

1938. W. 5847.

**Tegoż autora do nabycia
w księgarniach:**

Przekład nowel węgierskich Ferencza Herczega.

Śpiewnik żołnierzy polskich. Wydanie ósme (wyczerpane).

Śpiewnik trzynastego pułku. (Wyczerpane)

Bohaterzy. Poemat na tle ostatniej wojny.

Rada w Szczepanowie. Poemat.

Pieśń o Krakowie. Poemat (Wyczerpane).

**Adama Mickiewicza „Konrad Wallenrod“
w opracowaniu scenicznem.** (Wyczerp.)

Utwory Legionowe wierszem. (Wyczerp.)

Samobójcy. Utwory prozą.

Cześć Karwinie! Obrazki ze Śląska Cieszyńskiego. (Wyczerpane).

**Przekład noweli Pogosjana „Derwisze“
z języka arabskiego.** (Wyczerpane).

Poezje (1921).

Szukanie Ludzkości. Utwory wierszem.

Pieśń Wisły i inne utwory wierszem.

W przygotowaniu do druku:

Wojna. Obrazy dramatyczne.

Poezje (1923).

Biblioteka Narodowa
Warszawa

30001021883512

Powszechny Związek Esperancki

(Universala Esperanto-Asocio: U. E. A.)

Centrala: Genewa

Celem Związku jest praktyczne wykorzystanie znajomości Esperanta w stosunkach międzynarodowych (handel, podróże, korespondencja).

Delegaci U. E. A., istniejący we wszystkich większych miastach Europy, udzielają na żądanie członków U. E. A. z innych krajów wszelkich objaśnień, oraz wskazówek i pomocy w czasie podróży.

Zapisy na członków przyjmują delegaci U. E. A. we wszystkich większych miastach Polski.

WARSZAWA: p. Alfred Oberrotman, Krakowskie Przedmieście 10-13.

BYDGOSZCZ: pan Franciszek Prengel, ulica Długa 1, księgarnia.

Organem U. E. A., podającym bogate informacje handlowe, zawodowe i naukowe oraz specjalne (zbieranie marek, wymiana listów, podróże) jest dwutygodnik „Esperanto“ (Genève, 12. Boulevard du Théâtre, Szwajcaria).